

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI
ANABİLİM DALI

**36 - 72 AY ARASI ÇOCUKLARDA TELEVİZYON İZLEME
ALİŞKANLIKLARI VE BU ALİŞKANLIKLARA ETKİ EDEN
FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ**

TIPTA UZMANLIK TEZİ

Dr. Işıl Turan

**Samsun
Kasım 2016**

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI
ANABİLİM DALI

**36 - 72 AY ARASI ÇOCUKLARDA TELEVİZYON İZLEME
ALİŞKANLIKLARI VE BU ALİŞKANLIKLARA ETKİ EDEN
FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ**

TIPTA UZMANLIK TEZİ

Dr. Işıl Turan

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. M. Şükrü Paksu**

**Samsun
Kasım 2016**

TEŞEKKÜR

Asistanlık eğitimim ve tez çalışmamın her aşamasında büyük bir özveriyle bana destek olan, bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım değerli hocam, tez danışmanım Sayın Doç. Dr. M. Şükrü Paksu' ya,

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim dalında aldığım eğitime katkısı olan başta anabilim dalı başkanı Prof. Dr. Ayhan Dağdemir olmak üzere tüm hocalarıma ve asistan arkadaşlarıma,

Tezimin istatistik verilerini hazırlamamda desteklerini esirgememiş olan Yrd. Doç. Dr. Naci Murat'a,

Hayatımın her alanında bana destek olan, bugünlere gelmemde büyük emekleri olan çok sevgili annem, babam, abim ve ablama,

Zorlu asistanlık sürecinde büyük bir sabır ve hoşgörüyü yanımda olan sevgili eşim Ercan Turan'a teşekkürlerimi sunarım.

Kasım 2016

Işılray TURAN

ÖZET

Giriş ve Amaç: Okul öncesi dönem; çocuğun kişiliğın oluştuğu, temel bilgi ve becerilerin kazanıldığı, yeteneklerin geliştirildiği, hayat boyu sürecek ilgi, alışkanlık ve bağımlılıkların kazanıldığı bir dönemdir (1). Dil gelişimi büyük ölçüde bu dönemde tamamlanır (1). Gelişimi hızlı, öğrenme kapasitesi yüksek olan çocuk bu dönemde güçlü bir merak ve öğrenme isteğine sahiptir (1). Buna karşılık özellikle olumsuz dış etkilere karşı savunması yetersizdir.

Televizyon günümüzde en yaygın kullanılan kitle iletişim araçlarından birisidir. Televizyonun çocuklar üzerine etkilerini araştıran çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak bu çalışmaların çoğu geniş yaş gruplarını içermektedir. Sadece okul öncesi çocukluk dönemine odaklanan çalışma sayısı kısıtlıdır.

Bu çalışmanın amacı 36-72 ay arası çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının değerlendirilmesi ve bu alışkanlıklara etki eden faktörlerin belirlenmesidir.

Materyal ve Metot: 15 Şubat–15 Temmuz 2016 tarihleri arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakóltesi Çocuk Hastanesi Çocuk Genel Polikliniği'ne herhangi bir nedenle başvuran 36-72 ay arası 600 çocuğun ebeveyni veya çocuğa temel bakım veren kişilere yüz yüze görüşme tekniği ile anket formu uygulandı. Çocuğun yaşadığı evde televizyon bulunmaması, ebeveyn veya temel bakım veren kişinin anket uygulamasına katılmayı reddetmesi, anket formuna eksik veya yetersiz cevap vermesi ya da çocuğun doktor tanımlı nöropsikiyatrik bir hastalığı olması dışlanma kriterleri olarak belirlendi. Anket formunun birinci bölümü çocuk ve ailenin sosyo-demografik özelliklerini belirleyen sorulardan; ikinci bölümü çocukların televizyon izleme alışkanlıkları ve bu alışkanlıklara etki eden faktörleri belirlemek amacıyla hazırlanan sorulardan oluşmakta idi.

Bulgular: Çocukların yaş ortancası 51 (36-72) ay olup, % 50,5' i erkekti. Annelerin %40,5'i ilköğretim mezunu ve %70,8'i ev hanımı idi. Çocuklardan %73,3'üne anneleri temel bakım vermekte iken kreş veya anaokulunda temel bakım alan çocukların oranı %13,8 idi. Hafta içi ve hafta sonu çocukların televizyon izleme ortancası 3 (1-11) saat,

çocukların yaşadığı evlerde televizyonun açık kalma ortamca süresi 6 (1-13) saat olarak bulundu. Çocukların televizyon izleme süresini artıran temel faktörler anne ve baba eğitim düzeyinin düşük olması, aile gelir düzeyinin düşük olması, çocuğa temel bakım veren kişinin anne olması, aynı evde yaşayan kişi sayısının fazla olması, evde televizyonun açık kaldığı sürenin uzun olması, evde televizyon izleme ile ilgili kural olmaması olarak bulundu. Çocukların izlemeyi tercih ettikleri televizyon programları sıklık sırasına göre çizgi filmler, çizgi film dışı televizyon programları ve yarışma programları olarak bulundu. Çocukların yaklaşık dörtte biri izleyeceği programı kendisi seçmekte idi. Erişkin programı açık olduğunda çocukların %27,7'sinin aile ile birlikte izlediği, %29,3'ünün aynı ortamda başka bir şeyle ilgilendiği görüldü. Yaklaşık her üç ebeveyninden birisi Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun belirlediği akıllı işaretlere dikkat etmemekte idi. Katılımcıların %40,2'si çocukların izledikleri televizyon programlarındaki iyi davranışları genellikle veya her zaman örnek aldığını düşünürken; % 76,8'si kötü davranışları nadiren örnek aldığı veya hiçbir zaman örnek almadığı görüşünde idi. Katılımcıların %63,8'i televizyonun çocuğun sosyal becerilerini geliştirmedeki etkisinin genellikle veya kesinlikle olumlu olduğunu düşünürken % 60,3'ü televizyonun çocuğun dil gelişimi üzerinde genellikle veya kesinlikle olumlu etkisi olduğunu düşünmekte idi. Annesi çalışmayan çocukların televizyon izleme süreleri diğerlerine göre daha uzun iken baba çalışma durumunun televizyon izleme süresi üzerinde etkisi olmadığı görüldü. Ebeveynlerin televizyon izleme ile ilgili kural belirlediği evlerde çocuklar televizyonun kapatılmasına daha ılımlı tepkiler vermekte idi. Çocukların teknolojik alet kullanım süresi ile televizyon izleme süresi arasında da pozitif yönde anlamlı ilişki saptandı.

Sonuç: Çalışmamızın sonuçları okul öncesi yaş grubu çocukların yaşa göre önerilen saatlerin çok üzerinde televizyon izlemekte olduğunu göstermektedir. Çalışmamızda çocukların televizyon izleme süresini belirleyen temel faktörler ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi ile ebeveyn veya çocuğa temel bakım veren kişilerin çocuğun televizyon izlemesine konusundaki tutum ve davranışları olarak bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Çocuk, okul öncesi dönem, televizyon izleme alışkanlığı

ABSTRACT

Introduction and Objective: Pre-school is a period in which a child's personality is formed, basic information and skills are gained, abilities are developed and life long interests, habits and addictions are gained (1). Language is completed to a large extent in this period (1). The child, whose development is fast and whose learning capacity is high, has strong curiosity and willingness to learn in this period (1). On the contrary, the child does not have sufficient defense against especially negative extrinsic effects.

Today, television is one of the most commonly used mass communication tools. There are a great number of studies which have researched the effects of television on children. However, most of these studies include large age groups. There are limited numbers of studies that have focused on only pre-school period.

The objective of this study is to assess the television viewing habits of children between the ages of 36-72 months and to find out the factors that influence these habits.

Material and Method: A questionnaire form with face to face interview technique was given to the parents or caregivers of 600 children between the ages of 36-72 months who were admitted to Ondokuz Mayıs University Faculty of Medicine, Pediatric Hospital, Pediatric General Polyclinic with any reason between 5 February and 15 July 2016. The inclusion criteria were not having a television in the house the child was living, the parents or the caregivers refusing to take the questionnaire, missing or insufficient answers to the questionnaire form and presence of a neuropsychiatric disease in the child diagnosed by a doctor. The first part of the questionnaire form consisted of questions about the child's and the family's socio-demographic characteristics, while the second part consisted of questions prepared to find out the television viewing habits of children and the factors that influenced these habits.

Results: The mean age of the children was 51 (36-72) months and 50,5% were male. 40,5% of the mothers were primary school graduates and 70,8% were housewives. While mothers provided basic care for 73,3% of the children, 13,8% of the children received basic care in kindergarten or nursery school. The mean television viewing time of the children was 3 (1-11) hours on week days and at the weekend, the mean time for television's being on in homes where children lived was 6 (1-13) hours on

week days and at the weekend. The basic factors that increased the television viewing time of children were found as low education levels of the parents, low income level of the family, mother's being the basic care giver, too many people living in the house, television being on for long periods of time, and having no rules at home about watching TV. The television programs children preferred to watch were found as cartoons, television programs except cartoons and quiz shows according to the level of frequency. About one fourth of the children chose which program they watched. When adult programs were on, 27,7% were found to watch with the family, while 29,3% were found to be interested in something else in the same room. About one in every three parents didn't pay attention to smart signs specified by Radio and television High Council. While 40,2% of the participants thought that children generally or always took an example of the good behaviors in television programs, 76,8% thought that children rarely or never took an example of the bad behaviors in television programs. 63,8% of the participants thought that the effects of television on developing children's social skills were generally or certainly positive, while 60,3% thought that television generally or certainly had positive effects on language development. While the children whose mothers did not work were found to watch television for longer hours when compared with the others, it was found that father's working did not have an influence on television watching time. In houses where parents set rules about television viewing, children were found to give more moderate responses when television was turned off. A positive significant association was found between children's periods of using technological tools and their periods of watching TV.

Conclusion: The results of our study show that pre-school children watch much longer hours of TV than the recommended hours for the age group. In our study, the basic factors that determined children's television watching times were parents' socio-economic and cultural levels and attitudes and behaviors of parent or the caregiver about the child's watching television.

Key Words: Child, pre-school period, television viewing habits

KISALTMALAR

RTÜK : Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

TL : Türk Lirası

n : frekans

r : Spearman korelasyon katsayısı

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	<i>i</i>
ÖZET	<i>i</i>
ABSTRACT	<i>iv</i>
KISALTMALAR	<i>vi</i>
TABLolar	<i>viii</i>
1.GİRİŞ VE AMAÇ	<i>1</i>
2.GENEL BİLGİLER	<i>2</i>
2.1. Çocuk Kavramı ve Çocuk Gelişimi	<i>3</i>
2.2. 36-72 Ay Arası Dönem ve Özellikleri	<i>3</i>
2.2.1. 3-6 Yaş Arası Bilişsel Gelişim	<i>4</i>
2.3. Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyon	<i>5</i>
2.4. Televizyon ve Çocuk	<i>5</i>
2.5. Televizyonun Çocuklar Üzerine Etkileri	<i>8</i>
2.5.1. Televizyonun Çocuklar Üzerine Olumlu Etkileri	<i>8</i>
2.5.2. Televizyonun Çocuklar Üzerine Olumsuz Etkileri	<i>9</i>
2.5.3. Televizyonun Çocuklar Üzerine Kısa ve Uzun Dönem Etkileri	<i>9</i>
2.6. Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlığını Etkileyen Faktörler	<i>10</i>
3.MATERYAL METOD	<i>11</i>
4.BULGULAR	<i>13</i>
6.SONUÇLAR	<i>51</i>
7.KAYNAKLAR	<i>53</i>
EK 1:	<i>57</i>
36 – 72 AY ARASI TÜRK ÇOCUKLARINDA TELEVİZYON İZLEME ALIŞKANLIKLARI VE BUNA ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ	<i>57</i>
ANKET FORMU	<i>57</i>

TABLolar

Tablo-1: Çalışmaya alınan çocukların demografik özellikleri

Tablo-2: Çalışmaya alınan çocukların temel bakımı ile ilgili özellikler

Tablo-3: Ankete katılan ebeveynlerin hane özellikleri

Tablo-4: Çocukların evde televizyon izleme süresi ile ilgili özellikler

Tablo-5: Çocukların evde televizyon izleme alışkanlıkları ile ilgili diğer özellikler

Tablo-6: Televizyonun çocuk üzerindeki etkisine yönelik durum

Tablo-7: Katılımcıların televizyonun çocuk üzerindeki etkileri hakkındaki görüşleri

Tablo-8: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme sürelerinin çocuğun cinsiyetine göre karşılaştırılması

Tablo-9: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme sürelerinin çocuğun yaşı, anne-baba ve temel bakımı veren kişinin yaşları ile karşılaştırılması

Tablo-10: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile anne eğitim düzeyinin karşılaştırılması

Tablo-11: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile baba eğitim düzeyinin karşılaştırılması

Tablo-12: Temel bakım veren kişinin eğitim düzeyine göre (sadece evde temel bakım alan çocuklar için) hafta içi televizyon izleme sürelerinin karşılaştırılması

Tablo-13: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile anne çalışma durumunun karşılaştırılması

Tablo-14: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile baba çalışma durumunun karşılaştırılması

Tablo-15: Aile gelir düzeyi ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri arası ilişki

Tablo-16: Temel bakım veren kişi ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri arası ilişki

Tablo-17: Sadece annenin temel bakım verdiği çocuklar ile diğer kişilerce evde temel bakım verilen çocukların hafta içi televizyon izleme sürelerinin karşılaştırılması

Tablo-18: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile evde yaşayan kişi sayısı arası ilişki

Tablo-19: Televizyon izleme ile ilgili kural olup olmamasına göre hafta içi, hafta sonu, haftalık toplam televizyon izleme sürelerinin karşılaştırılması

Tablo-20: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri arasındaki ilişki

Tablo-21: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile diğer teknolojik aletleri kullanım süresi arası ilişki

Tablo-22: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile anne eğitim düzeyinin karşılaştırılması

Tablo-23: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile baba eğitim düzeyinin karşılaştırılması

Tablo-24: Temel bakım veren kişinin eğitim düzeyine göre (sadece evde temel bakım alan çocuklar için) hafta içi televizyon açık kalma sürelerinin karşılaştırılması

Tablo-25: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile anne çalışma durumunun karşılaştırılması

Tablo-26: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile baba çalışma durumunun karşılaştırılması

Tablo-27: Aylık gelir ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri arası ilişki

Tablo-28: Sadece annenin temel bakım verdiği grup ile diğer kişilerce evde temel bakım verilen çocukların hafta içi televizyon açık kalma sürelerinin karşılaştırılması

Tablo-29: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile evde yaşayan kişi sayısı arası ilişki

Tablo-30: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık olma süreleri ile televizyonda şifre olması arası ilişki

Tablo-31: Televizyon kapatılınca çocuğun verdiği tepki ile çocuk yaşı arasındaki ilişki

Tablo-32: Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile anne eğitim düzeyi ilişkisi

Tablo-33: Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile baba eğitim düzeyi ilişkisi

Tablo-34: Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile temel bakım veren kişinin eğitim düzeyi ilişkisi

Tablo-35: Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile evde televizyon izleme ile ilgili kural olmaması arasındaki ilişki

Tablo-36: Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile evde televizyon izleme ile ilgili kural olup olmaması arasındaki ilişki

Tablo-37: Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile ailenin gelir düzeyi arasındaki ilişki

Tablo-38: Çocuğun izlediği televizyon programı seçim kararını veren kişi ile çocuk yaşı arasındaki ilişki

Tablo-39: Çocuğun izlediği televizyon seçim kararını veren kişi ile anne eğitim düzeyi arasındaki ilişki

Tablo-40: Çocuğun izlediği televizyon seçim kararını veren kişi ile baba eğitim düzeyi arasındaki ilişki

Tablo-41: Çocuğun izlediği televizyon seçim kararını veren kişi ile çocuğa temel bakım veren kişinin eğitim düzeyi arasındaki ilişki

Tablo-42: Çocuğun izlediği televizyon programı seçim kararını veren kişi ile evde televizyon izleme ile ilgili kural olması arası ilişki

Tablo-43: Çocuğun izlediği televizyon programı seçim kararını veren kişi ile aylık gelir düzeyi arasındaki ilişki

1.GİRİŞ VE AMAÇ

Okul öncesi dönemde çocuk, bebeklikten çıkıp, kendi varlığını, duygularını algılamaya, dış dünyayı tanımaya başlar. Bu dönemde çocukta fiziksel, mental, sosyal ve duygusal birçok değişiklik olur (1). Dil gelişimi büyük ölçüde bu dönemde tamamlanır (2). Okul öncesi dönemin en önemli özellikleri kişiliğin oluştuğu, temel bilgi ve becerilerin kazanıldığı, yeteneklerin geliştirildiği, davranış ve alışkanlıkların kazanıldığı, hayat boyu sürecek ilgi ve bağımlılıkların oluştuğu ana dönem olmasıdır (1). Çocuk bu dönemde güçlü bir merak ve öğrenme isteğine sahiptir (3).

Televizyon günümüzde en yaygın kullanılan kitle iletişim araçlarından biridir. Televizyon hareket, ses, renk ve ışığı birleştirerek birden fazla duyuya hitap eder. Erken çocukluk döneminde uzun süreli ve kontrolsüz televizyon maruziyeti çocukların sosyal ve zihinsel gelişimleri olumsuz etkilemektedir (4).

Televizyonda belirli bir konu izleyene tek yönlü olarak sunulur. Çocuk sadece verilenleri alır, olaylara katılamaz. Televizyon, aile bireyleri, arkadaşları ve çevre ile ilişki kurmaya ihtiyacı olan çocuğun bu ihtiyacını engeller ve bağımlılığı güçlendirir (5). Uzun süre televizyon önünde kalan çocukların kendilerini dış dünyadan soyutlama eğiliminde oldukları bilinmektedir (5).

Okul öncesi dönem çocuklarında soyut düşünce kavramı ve kurmaca ile gerçeği birbirinden ayırt etme yeteneği yeterince gelişmemiştir. Bu nedenle televizyonda izledikleri olayları büyük oranda gerçek olarak algırlar. Bu durum yanlış davranış kalıplarının oluşması ve yerleşmesine zemin hazırlayabilir (5).

Çocukların bir konu üzerine odaklanma ve dikkatlerini aynı konu üzerinde sürdürme yetenekleri sınırlıdır. Buna karşılık televizyonda olayların akışı genellikle hızlı, görüntü değişim süresi kısadır. Bu durum çocuklarda konsantrasyon ve dikkat eksikliğine neden olabilmektedir (4).

Televizyonda görüntü sese göre daha baskındır. Televizyon karşısında pasif ve alıcı konumunda olan çocuk konuşmaya ihtiyaç duymaz. Bu durum dil gelişimini olumsuz etkilemektedir. (4).

Çocukların televizyondan etkilenme düzeyi yaş, gelişim düzeyi, ailesel ve çevresel faktörler, izlenen program içeriği ve izleme süresine bağlı olarak değişkenlik gösterir (4). Çocukların televizyondan etkilenme düzeyini belirleyen en önemli faktörlerden birisi de ailenin televizyon ile ilgili algısı ve aile yönlendirmesidir. Çocuğun izleyici kimliği genel olarak aile değerlerine ve alışkanlıklarına göre belirlenir

(6). Her ailenin içinde bulunduğu koşulları algılama ve yorumlamaları farklı olduğundan, bunların sonucu olarak geliştirdikleri tutum ve davranışlar da farklı olabilmektedir.

Televizyonun çocukların mental, psikososyal ve dil gelişimi üzerine net etkisi genellikle olumsuzdur. Bu durum çocukların televizyon maruziyetinin azaltılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Televizyon izleme alışkanlıklarını inceleyen çalışmaların büyük bir kısmı erişkinlere aittir ve heterojen popülasyonlarda gerçekleştirilmiştir. Pediatrik yaş grubunda en sık adolesanlar ve okul çağı çocukları üzerinde çalışılmıştır. Literatürde sadece okul öncesi yaş grubuna odaklanan çalışma sayısı kısıtlıdır.

Çalışmamızın amacı 36-72 ay arası çocuklarda televizyon izleme alışkanlığı ve buna etki eden faktörlerin araştırılmasıdır. Ede edilen veriler bu yaş grubu ile ilgilenen eğitim ve sağlık profesyonelleri ile paylaşılması ve bundan sonra yapılacak çalışmalar için referans olması hedeflenmektedir.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Çocuk Kavramı ve Çocuk Gelişimi

Birleşmiş milletler çocuk haklarına dair sözleşmeye göre erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır. Türk Ceza Kanunu' na göre çocuk on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlanmaktadır (7). Çocuklar anne karnından başlayarak sürekli bir değişim içinde gelişmeye devam ederler (2). İnsanın fiziksel ve ruhsal gelişimi üzerine yapılan çalışmalara göre insan gelişimi her birey için standart olmasa da büyük benzerlikler göstermektedir (9).

İnsan gelişimi, döllenme anından başlayıp ölüme kadar devam eden; beden, zihin, duygular ve hareketlerde kendini gösteren bir süreçtir (2). Bu sürecin fiziksel, duygusal, bilişsel ve toplumsal boyutları vardır. Gelişim süreçleri daha kolay tanımlanması, incelenmesi ve anlaşılması için belli bir bütünlük içinde yaş aralıklarıyla ifade edilen dönemlere ayrılmıştır (9). Çocuk gelişimi doğum öncesi ve doğum sonrası dönem olarak iki büyük döneme ayrılır. Genel olarak doğumdan sonraki ilk 2 yıl bebeklik, 3-6 yaş ilk çocukluk(oyun), ilkokul yıllarını kapsayan 7-11 yaş ikinci çocukluk, 12-18 yaş ergenlik olarak kabul edilir (2).

- Bebeklik dönemi(0-2 yaş)
- İlk çocukluk(oyun) dönemi (3-6 yaş)
- İkinci çocukluk(ilkokul) dönemi(7-11 yaş)
- Ergenlik dönemi(12-18 yaş)

2.2. 36-72 Ay Arası Dönem ve Özellikleri

Okul öncesi yıllarını içine alan ilk çocukluk döneminde çocuk aktif olarak çevresine yönelir, uyarıcılar ile dolu dış dünyayı keşfetmeye çalışır. Bu dönem insan yaşamının temel becerilerinin kazanıldığı dönemdir. Çocuk bu dönemde sosyalleşmeye başlar (2). Bebeklik döneminin deneme-yanılma tarzı problem çözümü ortadan kalkmıştır. Okul öncesi dönem çocukları eyleme geçmeden önce problem üzerinde düşünür, yeni bir akıl yürütme biçimi kullanmaya başlarlar (10).

Çocukta, bu evrede birbirine karşıt iki eğilim arasında bir seçim yapabilme yeteneği gelişmektedir. Oyun çağı olarak da adlandırılan bu evrede çocuk artık bene dönük (egosantrik) bir durumdan topluma dönük (sosyosantrik) bir duruma doğru hızla ilerlemektedir. Çevreden ve diğer insanlardan ayrı bir kişi olduğunu kavramaya başlar.

Kendisine sağlanan güven ve özerklik duygularıyla birlikte yavaş yavaş çevresini keşfetmekte ve çevre üzerine denetim gücü kazanmaktadır. Bu amaçla kendi bedenine ve çevrede olan her şeye karşı yoğun, tükenmeyen bir soruşturma ve öğrenme eğilimi gösterir. Bunun için bu döneme sorma-bilme tutkusu dönemi de denir. Bu duygunun gelişmesi yeterli özgür ve uyarıcı bir ortamın bulunmasına bağlıdır (9).

Erikson'a göre çocuk bu dönemde ayrı bir kendiliği olduğunun farkındadır ve nasıl biri olmak istediğini bulup çıkarmaya çalışır. Bu dönemde üç yönde gelişim gözlenir (9).

1. Çocuk özgürce dolaşabildiği için yapmak istediği şeyler ve hedefleri sayıca artar ve çeşitlenir.
2. Dili geliştiği için merak ettiği ya da etrafında olup biten her şeyle ilgili olarak sürekli sorular sorar.
3. Dil ve hareket gelişimi sayesinde hayal dünyası genişler, hayali canlandırmalar yapabilir ve böylece pek çok rolü hayali olarak deneyimleyebilir.

2.2.1. 3-6 Yaş Arası Bilişsel Gelişim

Piaget'e göre okul öncesi dönem bilişsel gelişimde bir geçiş dönemidir. Çocuklar bu dönemde göremedikleri, duymadıkları ve üzerlerinde etkide bulunamadıkları nesnelere ve insanlar hakkında derinlemesine düşünebilirler. Etraflarında olmayan nesnelere ve insanları hayal edebilirler, gelecekteki olaylar hakkında fikir yürütebilirler ve geçmiş olayları hatırlayabilirler. Düşüncelerini yoğun şekilde algılarına dayandırır ve nesnelere ve olayların görünüşleri tarafından kolaylıkla kafaları karışmaktadır. Okul öncesi dönem çocukları bir yetişkin gibi mantık yürütemezler (10).

Bu dönemde dil ve kavram gelişimi hızlıdır. Çocuklar dil aracılığı ile üretilen semboller ile bu sembollerin temsil ettikleri nesnelere arasındaki ilişkileri kurmaya başlamaktadırlar. Birçok kelime kullanırlar ve kullandıkları kelimelerin tam anlamını bilmektedirler. Dili sosyal işlerini tamamlama ve başkalarını etkilemek amacıyla yönelik kullanırlar (9).

Bu dönemde çocuğun hayal dünyası oldukça geniştir. Gerçekle masalı ya da hayali durumları birbirinden kolayca ayırt edemezler. Çocuğun zengin hayal gücü ve doğaüstü düşünce tarzı nedeniyle bazen hayali bir arkadaşına sahip oldukları, sanki gerçekten arkadaşı varmışçasına o hayali arkadaşıyla konuştuğu gözlemlenebilir (9). Ayrıntılı öyküler anlatırlar, yazılarında ve çizimlerinde yaşamlarını yorumlarlar ve yaşantılarını yeniden keşfederler, kendi uydurdukları hayali dünyalar yaratırlar (10).

Okul öncesi yıllarında birçok çocuk oldukça kendinden emin, özgür ve sosyalleşme eğilimindedir. Akranlarını ikna ederek oyunlara kendilerini kabul ettirebilirler. Sosyal becerileri kuvvetli olan çocuklar daha fazla sevilirler ve daha fazla arkadaşına sahip olurlar. Bu çeşit olumlu akran ilişkileri, uzun dönem olumlu sosyal gelişim ve akıl sağlığının belirleyicileridir (10).

2.3. Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyon

Günümüzde kitle iletişim araçları, insanları etkilemenin, inandırmanın ve yönlendirmenin en etkili araçları haline gelmişlerdir. Kitle iletişim araçlarından en yaygın kullanılan televizyon boş zamanımızı değerlendirme biçimimizden, düşünme, hissetme biçimine, aile içi ve toplumsal ilişkilerimizin şekline kadar, yaşam biçimlerimizi kapsayacak şekilde hayatımızın her yönü üzerinde oldukça etkilidir. Televizyon hem bir öykü bir anlatma sistemi, hem endüstriyel ve teknolojik bir araç hem kültürün ve sanatın üretildiği bir kaynak, hem de siyasal ve toplumsal bir kurum gibidir.

Televizyonun ülkemizde yaygınlık ölçüsü % 97-98 civarındadır. Televizyonla üç kuşak büyümüş, dördüncü kuşak ise büyümektedir. Bu durum bize Türk ailesinin temel referans noktalarından birinin de televizyon olduğunu göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında günlük yaşantımızda önemli bir yer tutan televizyondan toplumsal ve teknolojik bir araç olarak yararlanmanın önemi yadsınamaz. Televizyonun işlevleri şu şekilde sıralanabilir:

- Haber ve bilgi verme işlevi
- Eğitim ve eğlendirme işlevi
- İnandırma ve harekete geçirme işlevi
- Mal ve hizmetin tanıtımını yapma işlevi
- Denetim ve eleştiri işlevi
- Siyasi işlev (6).

2.4. Televizyon ve Çocuk

Günümüzde televizyon hemen hemen her evde bulunmaktadır. Çocuk kanallarının giderek artması ve yaygınlaşan çocuk programları, program içeriklerinin renkli, animasyonlu ve çekici hale gelmesi çocuklarda televizyon bağımlılığını giderek artırmaktadır. Çocuk gerek sözel, gerek görsel, gerekse yazılı iletişimde sıkça karşılaşılan bir öğedir, bu nedenle iletişimin kaçınılmaz bir parçası olarak dünden bugüne artan bir öneme sahip olmuş, konu ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır.

Buradaki kaygı belki de çocukluk döneminin bir insanın yaşamındaki her türlü etkiye açık olduğu yıllar olması ve insanların çocuklarını her türlü olumsuz etkiye karşı koruma içgüdüleri olarak değerlendirilebilir (6).

Günümüzde çocuklar okuma yazma öğrenmeden önce sanal dünyanın kahramanlarını ve televizyon simalarını öğrenmektedirler. Öte yandan görsel bilginin kolayca çocuklara ulaşması nedeniyle erişkinlerin dünyasına çocukların geçişi de hızlı olmaktadır (6).

Çocuklar için televizyon izlemek kolay bir etkinliktir. Bundan dolayı da çocukluk döneminde televizyon izlemek alışkanlık yapan bir faaliyettir. Televizyonda verilen bilgi çocuk tarafından çoğu zaman sorgulanmadan doğru olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla televizyon gerçek dünya ile eş tutulmaktadır. Televizyon çocukların gerçek dünyanın içine dahil olmadan, oradaki bireylerle gerçek anlamda etkileşim içine girmeden önce, o dünyayı tanımalarına yardımcı olur (6).

Televizyon bir aile aracı olmakla birlikte, çoğu ailede artık birden çok sayıda televizyon alıcısının bulunması ve bunlardan en az birinin artık çocuk odalarına kadar girmiş olması, çocukları aileden bağımsız birer televizyon izleyicisi konumuna getirmiştir. Bu bağlamda çocuk televizyondan ne öğrenir? sorusunun cevabı aşağıdaki gibi sıralanabilir (11):

- Kültürel değerler
- Tüketim alışkanlıkları
- Cinsiyet rolleri
- Alternatif hayat tarzları
- Toplumda kendilerine biçilen roller

Çocukların izleyici kimliğini ne zaman kazandıkları konusunda değişik görüşler bulunmaktadır. Bebeklikten itibaren televizyon izlemeye başladığını savunanların yanı sıra; 2 yaşın alt sınır olduğunu, ses ve görüntülere karşı ilginin bu dönemde başladığını savunanlar da bulunmaktadır. Bir görüşe göre çocuklar 2 yaşından itibaren çizgi film izlemeye başlamaktadır ve çocuğun televizyon yayınlarını kısmen daha bilinçli olarak algılamaya başladığı yaşlar ise 3 ve 4 üncü yaşları olarak kabul edilmektedir (6). Psikologlar “işlem öncesi dönem” adını verdikleri 2 yaşından itibaren çocuklarda radyo ses efektlerine, televizyonda ise hareketli görüntülere karşı ilgi uyanmaya başladığını ve güçlü bir tepki oluştuğunu belirtmektedirler. Çocuk 6 yaşına geldiğinde ise televizyon izleme alışkanlığı kazanmış olmaktadır (6). Çocukların televizyon izleme yaşlarıyla ilgili olarak yapılan bir araştırma sonucunda çocukların %44’ünün 2 yaşında, %13’ünün

3 yaşında, %23'ünün 4 yaşında ve %20'sinin 6 yaşından itibaren televizyondan yararlandıkları rapor edilmiştir (12).

Amerika'da yapılan bir araştırmaya göre bir çocuk yıl boyunca günde ortalama 3 saat televizyon izlemektedir. Buna göre, yıl boyunca çocukların televizyon karşısında geçirdiklerin toplam saatin okulda geçirdikleri saatten daha fazla olduğu sonucuna varılabilir. Fransa'da yapılan bir araştırmaya göre, çocuklar yıl boyunca 900 saatlerini okulda geçiriyorken, 1200 saatlerini televizyon izleyerek geçirmektedirler (6).

Ruhsal yapısı sağlıklı çocuklar için, televizyon kahramanları egolarını güçlendirme ve eğlenme aracıdır. Bazı çocuklar ise hayatın gerçekleri için kendilerini güçlendirme isteği duymazlar; herhangi bir sorumluluk üstlenmeye isteksizdirler. Onlar içinse televizyon bir kaçış aracıdır. Karşılarında çaresiz kaldıkları pek çok içinden çıkılmaz sorunu çözmek amacıyla, televizyondan gördükleri güçlerini kullanan kahramanlar, çocukların, günlük hayatlarında endişeye kapılmadan, problemlerin üstesinden gelmelerine yardım ederler. Çocuklar için bu kahramanlar bir uyum mekanizmasıdır. Diğer yandan uzmanlar çocukların pek çok konuda ebeveynlerinden kendilerini tatmin eden doyurucu bilgileri alamadığı görüşündedir, çocuklar bu nedenle çeşitli sorularına yanıt buldukları televizyona yönelmektedir (6).

Televizyon izleme davranışı kazanımı ve bunun çocuk üzerine olan etkisini belirleyen diğer bir durum da çocuğun yönlendirilmesidir. Çocuğun izleyeceği televizyon programının konusu ve içeriği hakkında aile büyükleri veya öğretmenler tarafından çocuğa verilen ön bilgiler, sunulan mesajın hangi yönüne dikkat edileceği ve algılanacağı noktasında çocuğa yol gösterir ve dolayısıyla çocuğun ne yönde etkileneceğini de belirler (6).

Her ailenin içinde bulunduğu koşulları algılama ve yorumlamaları farklı olduğundan, bunların sonucu olarak geliştirdikleri tutum ve davranışlar da farklı olabilmektedir. Diğer bir deyişle, çocuğun izleyici kimliği genel olarak aile değerlerine ve alışkanlıklarına göre belirlenir. Çocukların uyarıcıları algılama, yorumlama ve kavrama biçimlerinde, onların gelişme evrelerine göre farklılıklar olması dolayısıyla çocukların gördükleri ve işittiklerine karşı tepkilerinde de farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum iletişim araçlarının kullanımı için de geçerlidir. Aile bireylerinin etkileşime geçmeyi tercih ettikleri iletişim ortamı aile bireylerinden çocuğun da televizyon programı seçimini etkilemektedir. Ayrıca çocuğun izleyici kimliği de tek başına ya da yetişkinler eşliğinde televizyon izleme sırasında farklılık göstermektedir. Bu farklılık da program tercihlerinde ortaya çıkmaktadır. Çocuğun yetişkin eşliğinde çocuklara yönelik

program izlemesi farklı bir bakış açısı, yetişkinlerin seçimi ile belli programları izlemesi farklı bir bakış açısı gerektirmektedir (6).

2.5. Televizyonun Çocuklar Üzerine Etkileri

Televizyonun çocuk üzerindeki etkisi temelde izlenen programın içeriği ve televizyon izleme süresine bağlıdır (13). İzleme süresi arttığında bununla orantılı olarak izlenen programdan etkilenme oranı da artmaktadır. Özellikle şiddet içerikli sahnelerin çocuk üzerinde olumsuz etkisi daha belirgindir. Ayrıca programlardaki görsel karmaşa azaldıkça çocuğun içeriği anlama olasılığı yükselmekte, tam tersi durumda ise azalmaktadır. İzleme süresinin ve içeriğin yanı sıra, çocuğun psikososyal durumu ve televizyon programlarında verilmek istenen mesajın sunuluş şekli de etki konusundaki diğer önemli unsurlardır. Örneğin, programın belirli bir zaman dilimi içinde sunduğu bilgi miktarı çocuğun zihninin işleyebileceği bilgi miktarından fazla olursa çocuğun dikkati dağılacak, ilgisi azalacak veya programın sadece bir yönünü algılamasına, diğer yönlerini ise göz ardı etmesine sebep olacaktır (6).

Ebeveynler çocuklarını televizyonun olumsuz etkilerinden korumak için çocuklarının televizyon izleme süresini sınırlandırmalıdır. Çocuğun yaş özelliklerine uygun, yeterli uyaran içeren, uzmanlarca hazırlanan programları izlenmesi sağlanmalıdır (3). Şiddet öğeleri içermeyen, görüntü değişim sürelerinin uzun olduğu programların seçilmesine dikkat edilmelidir. Çünkü hızla akan görüntüler çocuklarda dikkat dağınıklığı ve konsantrasyon problemlerine neden olabilmektedir (14). Ebeveynler çocuklarının kurmaca ve gerçeği ayırt etmesine yardımcı olmak için çocuklarıyla birlikte televizyon izlemeli ve izlenen programların içeriğini çocuklarıyla tartışmalıdır (4).

2.5.1. Televizyonun Çocuklar Üzerine Olumlu Etkileri

Televizyonda izlenen çocuk programları veya çizgi filmlerin, çocuklarda yardımlaşma, paylaşma, dostluk modellerinin gelişmesine katkıda bulunduğunu; çocukların davranışları üzerinde kurallara uyma, hatalara hoşgörü gösterme, verilen görevleri sonuna kadar yürütebilme gibi kalıcı ve olumlu değişmelere yol açabildiğini gösteren araştırmalar vardır (6). Bazı araştırmalar okul öncesi dönem için hazırlanan özel programları izleyen çocukların, izlemeyen diğer çocuklara göre daha fazla sıfat, fiil ve isim bilgisine sahip olduklarını göstermiştir (13).

2.5.2. Televizyonun Çocuklar Üzerine Olumsuz Etkileri

Bazı araştırmacılara göre, etkinin gücü ve yönü ne olursa olsun, kitle iletişim araçları şiddet, saldırganlık ve suçun en inandırıcı kaynağıdır. Uzmanlar televizyon izleyen çocuğun, üretkenliğinin köreldiğini, verilenle yetinmeyi öğrendiğini, yaratıcılık ve becerilerinin hazıra konma alışkanlığı nedeniyle zayıfladığını ifade etmektedirler (13). Amerikan Çocuk Bakımı ve Sağlığı Akademisi'nin araştırmasına göre 3-5 yaş aralığındaki çocukların günde 2 saatten fazla televizyon izlemeleri onları hırçın, huzursuz ve hiperaktif davranışlara itmektedir (6).

Amerikan Pediatri Akademisi'nin 345 çocuk üzerinde yapmış olduğu araştırmaya göre, sürekli televizyon izleyen çocukların konsantrasyon zorluğu çektikleri, günde 3-4 saat televizyon izleyen çocuklarda ise, hiç izlemeyenlere oranla dikkat bozukluğu riskinin % 30-40 oranında arttığı ifade edilmiştir.

Televizyon ve çocuk üzerine yapılan araştırmalarda televizyonun çocuğa olumsuz etki ettiği birkaç konu başlığı aşağıda sıralanmıştır (6):

- Yetersiz entelektüel ve sosyal aktivite
- Saldırgan davranışların artması
- Korkunun artması
- Değer yargılarında bozulma
- Başarı düzeyinde azalma
- Hayal gücünün ve yaratıcılığın azalması
- Oyun oynama becerisinin azalması
- Ailevi ve sosyal bağların zayıflaması
- Obezite

2.5.3. Televizyonun Çocuklar Üzerine Kısa ve Uzun Dönem Etkileri

Televizyonun kısa dönemde çocuğun bilişsel yapısında, duygu ve davranışlarında oluşturduğu etkiler üç farklı süreçte ele alınabilir:

1. Var olan davranışsal süreçlerin etkinleştirilmesi (priming),
2. Gözlenen davranışın taklidi,
3. Duygusal uyarılmadaki değişimler, duygusal uyarılmaya bağlı olarak yapılan yanlış yüklemeler (uyarılma transferi).

Televizyonda doğrudan sunulan tekrarlı uyarılarla çocuğun belirli bir tüketim kültürüne ait davranışları öğrenmesi ve sergilemesi etkinleştirilmektedir. Özgün bir yüz ifadesinin, bir mimiğin veya bir sosyal davranışın gözlenmesine bağlı olarak çocuk,

gözlediği ifadeyi hemen sergileyebilmektedir. Televizyon kimi özgün davranış, mimik, jest ve duruşları tekrarlı şekilde sunar, böylece çocukların bunların ani taklidinin gerçekleştirmesini olanaklı kılar (15).

Televizyonun uzun süreli etkileri ise sosyal öğrenme yoluyla çocukların davranış senaryolarını, dünya görüşlerini, sosyal temsilleri medyadan edinmesini; medyanın duygusal süreçlere olan alışmayı ve duyarsızlaşmayı sağlamasını ve didaktik öğrenmeyi kapsamaktadır. Çocuk gözlediği karakterlerle özdeşim kurar. Özdeşleştiği kişinin davranış senaryolarını, davranış kalıplarını zihnine kodlamakta; özdeşleştiği kişinin davranışlarıyla ima ettiği inançları, dünya görüşünü benimsemektedir (15). Örneğin televizyondan yaygın şekilde şiddet davranışlarını gözlemleyen çocukların diğer insanlara ilişkin geliştirdiği davranış şemalarının düşmanlık ve güvenilmezlik yönünde olduğu görülmüştür. Bu da çocuğun daha saldırgan davranma olasılığını artırır (15). İlk kez karşılaşıldığında sempatik sinir sistemi tepkileri gösterilen kan ve vahşet dolu sahnelere, zamanla bu olumsuz tepkiler yatışarak duyarsızlaşma oluşmaktadır. Çocukların bir kez şiddet sahnelerine maruz kalmaları bile bu sahnelere karşı giderek daha az duyarlı hale gelmelerine neden olmaktadır Böylece şiddet, saldırganlık, vahşet bazı durumlarda sıradan hale gelmekte; hatta eksikliği yadırganmaktadır (15).

2.6. Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlığını Etkileyen Faktörler

Çocukların televizyon izleme alışkanlığını belirleyen en önemli faktör ebeveyn yönlendirmesidir (3). Bunun dışında çocuğun yaşı, cinsiyeti, uyku süresi, ailenin sosyokültürel düzeyi, çocuğun odasında televizyon bulunma durumu, annenin televizyon izleme süresi gibi faktörlerin de bu alışkanlık üzerinde etkisi olduğu görülmüştür (5). Temel bakım veren kişinin kim olduğu, bu kişinin eğitim düzeyi, evde televizyonun açık kalma süresi, evde televizyon izleme ile ilgili kural olup olmaması da televizyon izleme alışkanlığını etkileyen diğer önemli etkenlerdendir (16).

3.MATERYAL METOD

Bu araştırma, 36- 72 ay arası çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının değerlendirilmesi ve bu alışkanlıkları etkileyen etmenlerin belirlenmesi amacı ile tanımlayıcı ve prospektif kesitsel olarak planlanmıştır.

Bu çalışmada 15 Şubat–15 Temmuz 2016 tarihleri arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Hastanesi Çocuk Genel Polikliniği'ne herhangi bir nedenle başvuran 36-72 ay arası 600 çocuğun ebeveyni veya çocuğa temel bakım veren kişilere yüz yüze görüşme tekniği ile anket formu uygulandı. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Samsun' da yaklaşık elli bin çocuk yaşamaktadır (17). % 95 güven seviyesinde, %4 kabul edilebilir hata ile elli bin kişilik evren büyüklüğünde, örneklem büyüklüğü 594 kişi olarak hesaplanmıştır.

Çalışmaya dahil edilme kriterleri poliklinik başvurusu yapılan çocuğun 36- 72 ay arasında olması idi. Çocuğun yaşadığı evde televizyon bulunmaması, ebeveyn veya temel bakım veren kişinin anket uygulamasına katılmayı reddetmesi, anket formuna eksik veya yetersiz cevap vermesi ya da çocuğun doktor tanımlı nöropsikiyatrik bir hastalığı (mental veya motor gerilik, dikkat eksikliği ve hiperaktivite sendromu, otizm spektrumu bozukluklar gibi) olması dışlanma kriterleri olarak belirlendi.

Araştırmada veri toplama aracı olarak ilgili literatür doğrultusunda oluşturulan anket formu kullanıldı. Sorular belirlendikten sonra 25 ebeveyn veya çocuğa temel bakım veren kişiye anket formunun ön uygulaması yapıldı. Gerekli düzenlemeler yapılarak ankete son şekli verildi. Anket formu iki bölüm halinde ve 64 sorudan oluşmaktaydı.

Birinci bölümde çocuk ve ailenin sosyodemografik özellikleri sorgulandı. Bu bölüm çocuğun yaşı (ay olarak), cinsiyeti, vücut ağırlığı, anketi dolduran kişi, anne ve baba ve çocuğa temel bakım veren kişinin yaşı, eğitim durumu, anne ve babanın medeni durumu, meslekleri, çalışma durumları, ailenin aylık geliri, çocukların yaşları ve cinsiyetleri, aynı evde yaşayan kişi sayısı, çocuğa kimin temel bakım verdiği, çocuğa sadece annenin temel bakım verdiği süre, çocuğa temel bakımın verildiği yer ve evde yabancı dil bilen ebeveyn olup olmadığını belirlemeyi amaçlayan ile 22 sorudan oluşmakta idi.

Anne, baba veya temel bakım veren kişilerin eğitim durumları değerlendirilirken Milli Eğitim Temel Kanununun 22, 24 ve 34. Maddelerindeki ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim tanımlamaları esas alındı. Buna göre ilkokul

ve ortaokul mezunları ilköğretim, lise mezunları ortaöğretim, lisans ve lisansüstü eğitim alanlar ise yükseköğretim kategorisinde gruplandırıldı (18).

Meslek sınıflandırması TÜİK Meslek Sınıflaması (ISCO, 08)'na göre yapıldı (19).

İkinci bölüm çocukların hafta içi ve hafta sonu televizyon izleme alışkanlıkları ve bu alışkanlıklara etki eden faktörleri belirlemek amacıyla hazırlanan 42 sorudan oluşmakta idi. Bu bölümdeki bir grup sorunun hedefi ebeveynlerin çocukların televizyon izleme konusundaki tutum ve davranışlarını tespit etmeye yönelik idi.

Araştırma için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Yerel Etik Kurulu'ndan 2016/ 79 sayılı onay onay alındı.

Veriler IBM SPSS V23 (Chicago, USA) ile analiz edildi. Verilerin normal dağılıma uygunluğu ShapiroWilk ile incelendi. Normal dağılıma uymayan verilerin karşılaştırılmasında Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testi kullanıldı. Kategorik verilerin analizinde ise Pearson Ki-Kare testi kullanıldı. Nicel veriler arasındaki ilişki Spearman korelasyon analizi ile incelendi. Nicel veriler ortanca (en düşük- en yüksek) şeklinde sunulurken kategorik veriler frekans (yüzde) şeklinde sunulmuştur. Anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak alındı.

Parametrik olmayan yöntemler verilerin sıra numaraları üzerinden analizlerin yapılmasına olanak sağlar. Nicel olan veriler gruplar içerisinde sıralı hale getirilerek sıralamanın farklı olup olmadığının test edilmesine olanak sağlar. Bu yüzden nicel veriler arasındaki ilişkiyi değerlendirirken ortalama sıra puanı kullanılmıştır.

4.BULGULAR

Bu çalışmada 15 Şubat–15 Temmuz 2016 tarihleri arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Hastanesi Çocuk Genel Poliklinik’ e başvuran 36-72 ay arası 600 çocuğun ebeveynlerine veya çocuğa temel bakım veren kişilere yüz yüze görüşme tekniği ile anket uygulandı ve bu çocukların televizyon izleme alışkanlıkları belirlenmeye çalışıldı.

Çalışmaya alınan çocukların 303’ü (%50,5) erkek olup, tüm çocukların ortalama yaşı 51 (36 - 72) ay idi. Anketlerin 406’sında (%67,7) görüşmeciler annelerdi. Anket dolduran annelerin 45’ inin (%11) çocuğuna yakın akraba, özel bakıcı, anneanne, babaanne gibi kişilerce evde temel bakım verilmekteyken 59’unun (%14,5) çocuğuna kreş/anaokulunda temel bakım verilmekteydi. Annelerin 245’unun (%40,8) ilköğretim mezunu olduğu görüldü. Katılımcı annelerden 425’i (%70,8) ev hanımı iken babalardan 411’i (%68,5) nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmaktaydı. Çalışan anne ve babalar birlikte değerlendirildiğinde %57,0’sinin nitelik gerektirmeyen işlerde çalıştığı, %20,0’sinin profesyonel meslek mensubu olduğu, %6,8’inin büro hizmetlerinde çalışan elemanlar olduğu görüldü (Tablo-1).

Tablo-1: Çalışmaya alınan çocukların demografik özellikleri

Yaş (ay) [ortanca(en düşük- en yüksek)]	51 (36-72)
Cinsiyet [n(%)]	
• Erkek	303 (50,5)
• Kız	297 (49,5)
Çocuk vücut ağırlığı (kg) [ortanca(en düşük- en yüksek)]	18 (10-40)
• Kız	18 (12-40)
• Erkek	17 (10-38)
Anketi dolduran kişi [n(%)]	
• Anne	406 (67,7)
• Baba	106 (17,7)
• Diğer	88 (14,7)
Anne yaşı (yıl) [ortanca(en düşük- en yüksek)]	30,5 (21-54)
Baba yaşı (yıl) [ortanca(en düşük- en yüksek)]	33 (23-61)
Anne eğitim düzeyi [n(%)]	
• İlköğretim	245 (40,8)

• Ortaöğretim	228 (38,0)
• Yükseköğretim	125 (20,8)
• Okuryazar değil	2 (0,3)
Baba eğitim düzeyi [n(%)]	
• Ortaöğretim	249 (41,5)
• Yükseköğretim	199 (33,0)
• İlköğretim	153 (25,5)
Anne mesleği [n(%)]	
• Ev hanımı	425 (70,8)
• Profesyonel meslek grupları	60 (10,0)
• Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	41 (6,8)
• Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	37 (6,1)
• Hizmet ve satış elemanları	16 (2,6)
• Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	14 (2,3)
• Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	7 (1,1)
Baba mesleği [n(%)]	
• Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	411 (68,5)
• Profesyonel meslek grupları	98 (16,3)
• Hizmet ve satış elemanları	32 (5,3)
• Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	26 (4,3)
• Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	16 (2,6)
• Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	12 (2,0)
• Tesis ve makine operatörleri ve montajcıları	3 (0,5)
• Yöneticiler	2 (0,3)
Anne çalışma durumu [n(%)]	
• Çalışmıyor	431 (71,8)
• Tam zamanlı çalışan	131 (21,8)
• Yarı zamanlı çalışan/ düzensiz çalışan	38 (6,3)
Baba çalışma durumu [n(%)]	
• Tam zamanlı çalışan	533 (88,8)
• Yarı zamanlı çalışan/ düzensiz çalışan	35 (5,8)
• Çalışmıyor	32 (5,3)
Aylık gelir (TL) [n(%)]	
• 2000- 4000 TL	219 (36,5)

• <2000 TL	202 (33,7)
• >4000 TL	102 (17,0)
• Düzenli geliri yok	77 (12,8)

Evde yabancı dil bilen kişi [n(%)]

• Baba	23 (3,8)
• Anne ve baba	18 (3,0)
• Anne	11 (1,8)

Çocukların gündüz **temel bakım verilme özellikleri** incelendi. Çocukların 440'ına (% 73,3) temel bakım veren kişinin anneleri olduğu görüldü. Tüm çocukların 494'üne (%82,3) kendi evinde temel bakım verilmekteydi (Tablo-2).

Tablo-2: Çalışmaya alınan çocukların temel bakımı ile ilgili özellikler

---

Temel bakımı veren kişi [n(%)]

• Anne	440 (73,3)
• Anaokulu/kreş	83 (13,8)
• Anneanne/ babaanne	49 (8,2)
• Özel bakıcı	11 (1,8)
• Komşu	10 (1,7)
• Yakın akraba	7 (1,2)

Temel bakımı veren kişinin eğitim düzeyi [n(%)]

• İlköğretim	252 (42,0)
• Ortaöğretim	230 (38,3)
• Yükseköğretim	111 (18,5)
• Okuryazar değil	7 (1,2)

Temel bakımın verildiği yer [n(%)]

• Kendi evi	494 (82,3)
• Anaokulu/ kreş	83 (13,8)
• Bakıcının evi	22 (3,7)
• Diğer	2 (0,3)

Sadece annenin temel bakım verdiği süre (ay) [ortanca(en düşük- en yüksek)] 48 (3-72)

Temel bakım veren kişinin yaşı (yıl) [ortanca(en düşük- en yüksek)] 32 (21-67)

Çocuğun günlük uyku süresi (saat) [ortanca(en düşük- en yüksek)] 10 (8-14)

Ankete katılan **ailelerin hane özellikleri** incelendiğinde 470 çocuğun (%78,3) evde kendine ait odası vardı. 455 ailenin (%75,8) evinde 1 tane; 137 ailenin (%22,8) evinde 2 tane; 7 ailenin (%1,2) evinde ise 3 tane televizyon vardı (Tablo-3).

Tablo-3: Ankete katılan ebeveynlerin hane özellikleri

Evde yaşayan kişi sayısı [ortanca(en düşük-en yüksek)]	4 (2-9)
Evdeki televizyon sayısı [n(%)]	
• 1 adet	456 (76,0)
• 2 adet	137 (22,8)
• 3 adet	7 (1,2)
Çocuğun kendine ait odası olma durumu [n(%)]	
• Evet	470 (78,3)
• Hayır	130 (21,7)
Çocuk odasında televizyon varlığı [n(%)]	
• Hayır	574 (95,7)
• Evet	26 (4,3)
Evde kullanılan yayın organı [n(%)]	
• Uydu yayını	453 (75,5)
• Digitürk	68 (11,3)
• D-smart	37 (6,2)
• Tivibu	26 (4,3)
• Diğer	16 (2,7)
Evde internet bağlantısı olma durumu [n(%)]	
• Hayır	348 (58,0)
• Evet	252 (42,0)

Ankete katılan **çocukların evde televizyon izleme ile ilgili özellikleri** incelendiğinde hafta içi ortalama televizyon izleme süresinin 3(1-11) saat olduğu görüldü. Çocukların en sık televizyon izlediği saat dilimleri incelendiğinde 233 (%38,8) çocukta 10:00-12:00 saatleri arası ilk sırayı almakta idi. 350 (%58,3) çocuğun izlediği televizyon programı seçim kararını çocuk ve ebeveyn birlikte alırken 155 (%25,8) çocuğun televizyon programı seçim kararını tek başına aldığı görüldü (Tablo-4, Tablo-5, Tablo-6).

Tablo-4: Çocukların evde televizyon izleme süresi ile ilgili özellikler

	[ortanca(en düşük- en yüksek)] (saat)
Hafta içi televizyonun günlük ortalama açık olduğu süre	6 (1-13)
Hafta içi çocuğun günlük ortalama televizyon izleme süresi	3 (1-11)
Hafta sonu televizyonun günlük ortalama açık olduğu süre	6 (1-13)
Hafta sonu çocuğun günlük ortalama televizyon izleme süresi	3 (1-11)
Çocuğun diğer teknolojik aletleri kullanım süresi	1,5 (1-4)

Tablo-5: Çocukların evde televizyon izleme alışkanlıkları ile ilgili diğer özellikler

	[n(%)]
Çocuğun evde televizyon izlemeyi tercih ettiği yer	
• Oturma odası	564 (94,0)
• Mutfak	23 (3,8)
• Diğer	6 (1,0)
• Kendi odası	4 (0,7)
• Yatak odası	2 (0,3)
• Çalışma odası	1 (0,2)
Çocuğun günlük televizyon izleme süresinin dağılımı (saat)	
• Ebeveynlerle	305 (50,8)
• Tek başına	198 (33,0)
• Arkadaş/ kardeş ile	69 (11,5)
• Bakıcı ile	28 (4,7)
Çocuğun gün içinde en sık televizyon izlemeyi tercih ettiği zaman aralığı	
• 10.00- 12.00 arası	233 (38,8)
• 16.00- 18.00 arası	100 (16,7)
• 08.00- 10.00 arası	98 (16,3)
Çocuğun izlediği programın seçim kararı	
• Çocuk ve ebeveyn birlikte	350 (58,3)
• Çocuk tek başına	155 (25,8)
• Ebeveyn tek başına	56 (9,3)
• Çocuk ve bakıcı birlikte	19 (3,2)
• Diğer	20 (3,3)

Çocuğun izlemeyi tercih ettiği program türü	
• Birinci tercih: çizgi filmler	534 (89,0)
• İkinci tercih: çizgi film dışı çocuk programları	387 (64,5)
• Üçüncü tercih: yarışma programları	139 (23,2)
Çocuğun televizyon kapatılınca tepkisi	
• Kızar.	230 (38,3)
• Önemsemez.	175 (29,2)
• Kızar, bir süre ağlar.	143 (23,8)
• Kızar, açılıncaya kadar ağlar.	38 (6,3)
• Farkına varmaz.	14 (2,3)
Çocuğun erişkin programları açık olduğunda tepkisi	
• Aileden kanalı değiştirmesini ister.	212 (35,3)
• Aynı ortamda başka şeyle ilgilenir.	176 (29,3)
• Aile ile birlikte izler.	166 (27,7)
• Farklı bir ortama geçer.	27 (4,5)
• Diğer	19 (3,2)
Evde televizyonu ilk açan kişi	
• Anne- baba	362 (60,3)
• Çocuğun kendisi	111 (18,5)
• Kardeşler	87 (14,5)
• Bakıcı	29 (4,8)
• Diğer	11 (1,8)
Çocuğun evde yabancı yayın izleme durumu	
• Hayır	562 (93,7)
• Evet	38 (6,3)

Tablo-6: Televizyonun çocuk üzerindeki etkisine yönelik durum

	[n(%)]
Çocuğun çizgi film kahramanlarına ait amblemlerle oyuncak veya giysi isteyip istememe durumu	
• Nadiren ister.	244 (40,7)
• Genellikle ister.	233 (38,8)
• Her zaman ister.	68 (11,3)
• Hiçbir zaman istemez.	55 (9,2)

Evde sevilen çizgi film karakterlerine ait obje bulunup bulunmama durumu	
• Az bulunur.	247 (41,2)
• Biraz bulunur.	230 (38,3)
• Çok bulunur.	74 (12,3)
• Hiç bulunmaz.	49 (8,2)
Çocuğun izlediği çizgi film karakterlerini taklit etme durumu	
• Nadiren taklit eder.	282 (47,0)
• Hiçbir zaman taklit etmez.	155 (25,8)
• Genellikle taklit eder.	129 (21,5)
• Her zaman taklit eder.	34 (5,7)
Çocuğun izlediği çizgi filmlerden örnek aldığı hayali bir kahraman olma durumu	
• Hayır	313 (52,2)
• Evet	154 (25,7)
• Bilmiyorum.	133 (22,2)

Ankete katılan anne, baba veya çocuğa temel bakım veren kişilerin **televizyonun çocuk üzerine olan etkisi ile ilgili düşünceleri** sorgulandı. Anket çalışmasına katılan 600 kişiden 299'u (%49,8) televizyonun çocuğun dil gelişimini “genellikle olumlu” etkilediğini düşünmekteydi. 301 kişi (%50,2) çocuklarının televizyondaki iyi davranışları “nadiren” örnek aldığını düşünürken, 337'si (%56,2) çocuklarının televizyondaki kötü davranışları “nadiren” örnek aldığı görüşündeydi (Tablo-7).

Tablo-7: Katılımcıların televizyonun çocuk üzerindeki etkileri hakkındaki görüşleri

	[n(%)]
Katılımcıların çocuğun izlediği televizyon programlarındaki iyi davranışları örnek alıp almadığı ile ilgili görüşü	
• Nadiren	301 (50,2)
• Genellikle	205 (34,2)
• Hiçbir zaman	58 (9,7)
• Her zaman	36 (6,0)
Katılımcıların çocuğun izlediği televizyon programlarındaki kötü davranışları örnek alıp almadığı ile ilgili görüşü	
• Nadiren	337 (56,2)
• Genellikle	124 (20,7)

• Hiçbir zaman	124 (20,7)
• Her zaman	15 (2,5)
Katılımcıların televizyon izlemenin çocuğun dil gelişimi ve kelime hazinesi üzerine etkisi ile ilgili görüşü	
• Genellikle olumlu	299 (49,8)
• Etkisi yok	136 (22,7)
• Genellikle olumsuz	79 (13,2)
• Kesinlikle olumlu	63 (10,5)
• Kesinlikle olumsuz	23 (3,8)
Katılımcıların televizyon izlemenin çocuğun sosyal becerilerini geliştirmede, toplumsal kuralların öğrenilmesinde etkisi hakkındaki görüşü	
• Genellikle olumlu	335 (55,8)
• Genellikle olumsuz	165 (27,5)
• Kesinlikle olumlu	48 (8,0)
• Kesinlikle olumsuz	33 (5,5)
• Etkisi yok	19 (3,2)
Anne- baba veya çocuğun temel bakımını yapan kişinin televizyon izlemeyi ödül olarak kullanma durumu	
• Hiçbir zaman kullanmaz	287 (47,8)
• Nadiren kullanır	220 (36,7)
• Genellikle kullanır	84 (14,0)
• Her zaman kullanır	9 (1,5)
Anne-baba veya çocuğun temel bakımını yapan kişinin çocuğun izlediği programı seçerken başlangıçta çıkan uyarı işaretlerini (RTÜK- akıllı işaretler) dikkate alma durumu	
• Sıklıkla dikkat eder.	192 (32,0)
• Her zaman dikkat eder.	190 (31,7)
• Nadiren dikkat eder.	137 (22,8)
• Dikkat etmez.	81 (13,5)

Çocukların hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam **televizyon izleme sürelerine etki eden faktörler** incelendi.

Çocuğun cinsiyeti ile televizyon izleme süreleri arası ilişki incelendiğinde erkek çocukların televizyon izleme süresi hafta sonu kızlara göre fazla idi ($p=0,014$). Hafta içi ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile cinsiyet arasında fark yoktu (Tablo-8).

Tablo-8: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme sürelerinin çocuğun cinsiyetine göre karşılaştırılması

Televizyon izleme süresi	Kız	Erkek	p
Hafta içi	3 (1 – 11)	3 (1 – 11)	0,058
Hafta sonu	3 (1 – 10)	3 (1 – 11)	0,014
Toplam	3 (1 – 11)	3 (1 – 11)	0,050

Çocuğun yaşı ile hafta sonu televizyon izleme süresi arasında pozitif yönlü zayıf bir korelasyon saptandı ($r=0.135$, $p=0.001$). Çocuğun yaşı ile hafta içi ve haftalık toplam televizyon izleme süresi arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı. Çocuğun yaşı, anne ve baba yaşı, çocuğun temel bakımını yapan kişinin yaşı ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süresi arasında anlamlı bir korelasyon bulunamadı (Tablo-9).

Tablo-9: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme sürelerinin çocuğun yaşı, anne-baba ve temel bakımı veren kişinin yaşları ile karşılaştırılması

Televizyon izleme süresi		r	p
Hafta içi	Çocuğun yaşı (ay)	0,044	0,277
	Anne yaşı (yıl)	0,039	0,337
	Baba yaşı (yıl)	0,012	0,763
	Temel bakım veren kişinin yaşı (yıl)	0,063	0,151
Hafta sonu	Çocuğun yaşı (ay)	0,135	0,001
	Anne yaşı (yıl)	0,027	0,507
	Baba yaşı (yıl)	0,066	0,108
	Temel bakım veren kişinin yaşı (yıl)	0,030	0,490
Toplam	Çocuğun yaşı (ay)	0,080	0,051
	Anne yaşı (yıl)	0,016	0,698

Baba yaşı (yıl)	0,016	0,695
Temel bakım veren kişinin yaşı (yıl)	0,057	0,197

r:Spearman korelasyon katsayısı

Anne eğitim düzeyi ile çocuğun televizyon izleme süreleri karşılaştırılırken 2 anne okur yazar olmadığı için analize dahil edilmedi. Anne eğitim düzeyi ile çocuğun **hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri** karşılaştırıldığında bu sürelerin anne eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği görüldü (**p<0,001**). Yükseköğretim mezunu annelerin çocukları, ilköğretim veya ortaöğretim mezunlarına göre daha kısa süre televizyon izlemekteydi (Tablo-10).

Tablo-10: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile anne eğitim düzeyinin karşılaştırılması

Televizyon izleme süresi	Anne eğitim düzeyi	Ortanca (en düşük-en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Hafta içi	İlköğretim	3 (1 – 10)a	339,1	<0,001
	Ortaöğretim	3 (1 – 11)b	294,2	
	Yükseköğretim	3 (1 – 11)c	231,6	
Hafta sonu	İlköğretim	3 (1 – 10)a	328,4	<0,001
	Ortaöğretim	3 (1 – 11)a	301,0	
	Yükseköğretim	3 (1 – 10)b	240,1	
Toplam	İlköğretim	3 (1 – 10)a	338,6	<0,001
	Ortaöğretim	3 (1 – 11)b	294,9	
	Yükseköğretim	3 (1 – 11)c	229,4	

a, b, c: Aynı harfe sahip eğitim düzeyleri arasında fark yoktur.

Baba eğitim düzeyi ile çocuğun **hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri** karşılaştırıldığında bu sürelerin baba eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği görüldü (**p<0,001**). Tüm eğitim seviyelerinde ortanca televizyon izleme süreleri 3 saat olarak elde edildi. Fakat televizyon izleme sürelerine ilişkin ortalama sıra puanları incelendiğinde ilköğretim mezunu olanların çocuklarının hafta içi, hafta sonu ve toplamda diğerlerine göre daha fazla televizyon izlemekte olduğu görüldü (Tablo-11).

Tablo-11: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile baba eğitim düzeyinin karşılaştırılması

Televizyon izleme süresi	Baba eğitim düzeyi	Ortanca (en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Hafta içi	İlköğretim	3 (1 – 10)a	344,2	<0,001
	Ortaöğretim	3 (1 – 11)b	297,8	
	Yükseköğretim	3 (1 – 11)b	270,1	
Hafta sonu	İlköğretim	3 (1 – 11)a	342,8	<0,001
	Ortaöğretim	3 (1 – 11)b	288,9	
	Yükseköğretim	3 (1 – 10)b	282,4	
Toplam	İlköğretim	3 (1 – 11)a	345,9	<0,001
	Ortaöğretim	3 (1 – 11)b	294,2	
	Yükseköğretim	3 (1 – 11)b	273,3	

a, b: Aynı harfe sahip eğitim düzeyleri arasında fark yoktur.

Temel bakım veren kişinin eğitim düzeyine göre televizyon izleme süreleri incelenirken **sadece kendi evi ve bakıcının evinde temel bakım alan çocukların temel bakım vericileri ile hafta içi televizyon izleme süreleri** karşılaştırıldı. Kreş/ anaokulunda temel bakım alan çocuklar hafta içi evde olmadıkları ve televizyon izlemedikleri için bu analize dahil edilmedi. İlköğretim mezunu olan grupta çocukların hafta içi televizyon izleme süresinin yükseköğretim mezunu olanlara göre daha uzun olduğu görüldü (Tablo- 12).

Tablo- 12: Temel bakım veren kişinin eğitim düzeyine göre (sadece evde temel bakım alan çocuklar için) hafta içi televizyon izleme sürelerinin karşılaştırılması

		Ortanca (en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Hafta içi televizyon izleme süresi	İlköğretim	3 (1 – 10)a	248,4	<0,001
	Ortaöğretim	3 (1 – 11)ab	291,7	
	Yükseköğretim	3 (1 – 11)b	323,2	

a, b: Aynı harfe sahip eğitim düzeyleri arasında fark yoktur.

Anne çalışma durumu ile çocukların hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri arasında fark olduğu görüldü ($p < 0,001$). Tam zamanlı çalışan annelerin çocuklarının hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme sürelerinin yarı

zamanlı/ düzensiz çalışan ve çalışmayan annelerin çocuklarına göre daha az olduğu; çalışmayan annelerin çocuklarının ise hafta içi televizyon izleme sürelerinin tam zamanlı çalışan ve yarı zamanlı/ düzensiz çalışan gruba göre daha uzun olduğu görüldü (Tablo-13).

Tablo-13: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile anne çalışma durumunun karşılaştırılması

Televizyon izleme süresi	Anne çalışma durumu	Ortanca (en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	P
Hafta içi	Tam zamanlı çalışan	3 (1 – 10)a	229,6	<0,001
	Yarı zamanlı / düzensiz çalışan	3 (1 – 6)ab	286,9	
	Çalışmayan	3 (1 – 11)b	323,3	
Hafta sonu	Tam zamanlı çalışan	3 (1 – 11)a	226,3	<0,001
	Yarı zamanlı / düzensiz çalışan	3 (1 – 10)b	319,7	
	Çalışmayan	3 (1 – 11)b	321,4	
Toplam	Tam zamanlı çalışan	3 (1 – 11)a	223,1	<0,001
	Yarı zamanlı / düzensiz çalışan	3 (1 – 6)b	299,9	
	Çalışmayan	3 (1 – 11)b	324,1	

a, b: Aynı harfe sahip çalışma durumları arasında fark yoktur.

Baba çalışma durumu ile çocukların hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri arasında fark olmadığı görüldü (Tablo- 14).

Tablo-14: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile baba çalışma durumunun karşılaştırılması

Televizyon izleme süresi	Baba çalışma durumu	Ortanca (en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	P
Hafta içi	Tam zamanlı çalışan	3 (1 – 11)	296,4	0,210
	Yarı zamanlı / düzensiz çalışan	3 (1 – 10)	339,7	
	Çalışmayan	3 (1 – 6)	325,5	

Hafta sonu	Tam zamanlı çalışan	3 (1 – 11)	298,3	0,621
	Yarı zamanlı / düzensiz çalışan	3 (1 – 10)	314,3	
	Çalışmayan	3 (1 – 6)	322,6	
Toplam	Tam zamanlı çalışan	3 (1 – 11)	296,8	0,315
	Yarı zamanlı / düzensiz çalışan	3 (1 – 10)	331,9	
	Çalışmayan	3 (1 – 6)	327,8	

Ailenin aylık gelir durumu ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri karşılaştırıldığında anlamlı fark görüldü ($p < 0,001$). Düzenli geliri olmayan ailelerin çocuklarının televizyon izleme süreleri daha yüksek idi. Aylık geliri 4000 TL' nin üzerinde olan ailelerde televizyon izleme sürelerinin en düşük olduğu görüldü (Tablo-15).

Tablo- 15: Aile gelir düzeyi ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri arası ilişki

Televizyon izleme süresi	Gelir durumu	Ortanca(en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Hafta içi	Düzenli geliri yok	3 (1 – 10)a	345,9	<0,001
	<2000 TL	3 (1 – 11)b	305,2	
	2000-4000 TL	3 (1 – 11)b	312,9	
	>4000 TL	3 (1 – 10)b	230,3	
Hafta sonu	Düzenli geliri yok	3 (1 – 10)a	336,6	<0,001
	<2000 TL	3 (1 – 10)a,b	294,9	
	2000-4000 TL	3 (1 – 11)a	319,3	
	>4000 TL	3 (1 – 10)b	243,9	
Toplam	Düzenli geliri yok	3 (1 – 10)a	346,4	<0,001
	<2000 TL	3 (1 – 12)a	300,6	
	2000-4000 TL	3 (1 – 11)a	316,0	
	>4000 TL	3 (1 – 10)b	232,4	

a, b: Aynı harfe sahip gelir düzeyleri arasında fark yoktur.

Çocuğa temel bakım veren kişiye göre hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri arası ilişki karşılaştırıldığında süreler arası anlamlı fark görüldü ($p < 0,001$). Kreş/ anaokulunda bakım hizmeti verilen çocukların hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme saatleri anneleri tarafından bakım hizmeti verilenlerden daha az idi (Tablo- 16).

Tablo-16: Temel bakım veren kişi ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri arası ilişki

Televizyon izleme süresi	Temel bakım veren	Ortanca (en düşük-en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Hafta içi	Anne	3 (1 – 11)a	321,4	<0,001
	Anneanne/ babaanne	3 (1 – 6)ab	276,9	
	Yakın akraba	3 (1 – 6)ab	267,5	
	Özel bakıcı	1,5 (1 – 3)b	166,6	
	Komşu	3 (1 – 6)ab	259,0	
	Kreş/ anaokulu	3 (1 – 10)b	229,4	
Hafta sonu	Anne	3 (1 – 11)a	318,6	0,001
	Anneanne/ babaanne	3 (1 – 10)ab	253,6	
	Yakın akraba	3 (3 – 6)ab	237,4	
	Özel bakıcı	3 (1 – 6)ab	208,6	
	Komşu	4,5 (1 – 6)ab	310,3	
	Kreş/ anaokulu	3 (1 – 11)b	248,7	
Toplam	Anne	3 (1 – 11)a	321,1	<0,001
	Anneanne/babaanne	3 (1 – 7)ab	267,6	
	Yakın akraba	3 (1 – 6)ab	255,4	
	Özel bakıcı	2 (1 – 4)ab	171,5	
	Komşu	3,5 (1 – 6)ab	288,6	
	Kreş/anaokulu	3 (1 – 11)b	232,9	

a, b: Aynı harfe sahip temel bakım verenler arasında fark yoktur.

Sadece annenin temel bakım verdiği çocuklar ile diğerleri(anneanne/babaanne, yakın akraba, özel bakıcı ve komşu) tarafından **evde bakım verilen grup** hafta içi televizyon izleme süreleri açısından karşılaştırıldı. Annesi tarafından temel bakım verilen grupta hafta içi televizyon izleme süresinin daha uzun olduğu görüldü (Tablo- 17).

Tablo- 17: Sadece annenin temel bakım verdiği çocuklar ile diğer kişilerce evde temel bakım verilen çocukların hafta içi televizyon izleme sürelerinin karşılaştırılması

		Ortanca (en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Hafta içi televizyon izleme süresi	Anne	3 (1 – 11)	267,1	0,002
	Diğer	3 (1 – 6)	212,6	

Evde yaşayan kişi sayısı ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri arası ilişkiye bakıldığında **hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam** televizyon izleme süresi ile kişi sayısı arasında pozitif yönlü zayıf anlamlı bir korelasyon saptandı (sırasıyla $r=0,169$, $r=0,158$, $r=0,171$; $p<0,001$) (Tablo-18).

Tablo-18: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile evde yaşayan kişi sayısı arası ilişki

Televizyon izleme süresi	Aynı evde yaşayan kişi sayısı
Hafta içi	$r=0,169$ $p<0,001$
Hafta sonu	$r=0,158$ $p<0,001$
Toplam	$r=0,171$ $p<0,001$

r:Spearman korelasyon katsayısı

Evde televizyon izleme ile ilgili kural olup olmasının hafta içi, hafta sonu, haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile ilişkisi olup olmadığına bakıldı. Kuralı olanların hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri daha az idi ($p<0,001$), (Tablo-19).

Tablo-19: Televizyon izleme ile ilgili kural olup olmasına göre hafta içi, hafta sonu, haftalık toplam televizyon izleme sürelerinin karşılaştırılması

Televizyon izleme süresi		Ortanca (en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Hafta içi	Kural yok	3 (1 – 11)	356,1	<0,001
	Kural var	3 (1 – 10)	281,8	
Hafta sonu	Kural yok	6 (1 – 11)	366,6	<0,001
	Kural var	3 (1 – 10)	278,3	
Toplam	Kural yok	4 (1 – 11)	364,6	<0,001
	Kural var	3 (1 – 10)	278,9	

Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile çocukların hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri arasındaki ilişkiye bakıldığında televizyon açık kalma süreleri ile izleme süreleri arasında pozitif yönlü orta düzey anlamlı bir ilişki saptandı (sırasıyla $r=0,616$, $r=0,613$, $r=0,631$; $p<0,001$) (Tablo-20)

Tablo-20: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri arasındaki ilişki

		r	p
Hafta içi televizyon açık olma süresi	Hafta içi izleme	0,616	<0,001
Hafta sonu televizyon açık olma süresi	Hafta sonu izleme	0,613	<0,001
Haftalık toplam televizyon açık olma süresi	Haftalık toplam izleme	0,631	<0,001

r:Spearman korelasyon katsayısı

Çocukların diğer teknolojik aletleri (cep telefonu, bilgisayar, tablet vs.) kullanım süreleri ile hafta içi, hafta sonu ve toplam izleme arasında pozitif yönlü zayıf anlamlı bir ilişki saptandı (Tablo-21).

Tablo-21: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ile diğer teknolojik aletleri kullanım süresi arası ilişki

Televizyon izleme süresi		r	p
Hafta içi		0,106	0,009
Hafta sonu	Diğer teknolojik alet kullanım süresi	0,172	<0,001
Toplam		0,144	<0,001

r:Spearman korelasyon katsayısı

Hanede hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam **televizyon açık kalma sürelerine etki eden faktörler** araştırıldı.

Anne eğitim düzeyi ile televizyon açık kalma süreleri karşılaştırıldı. 2 anne okur yazar olmadığı için analize dahil edilmedi. Televizyon açık kalma süreleri anne eğitimine göre farklılık göstermekte idi ($p<0,001$). Yükseköğretim mezunu annelerin evlerinde hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma sürelerinin diğer eğitim seviyelerinden daha kısa olduğu görüldü (Tablo-22).

Tablo-22: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile anne eğitim düzeyinin karşılaştırılması

Televizyon açık kalma süresi	Anne eğitim düzeyi	Ortanca (en düşük-en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Hafta içi	İlköğretim	6 (1 – 13)a	339,9	<0,001
	Ortaöğretim	6 (1 – 13)b	300,6	
	Yükseköğretim	6 (1 – 13)c	218,3	
Hafta sonu	İlköğretim	6 (1 – 13)a	326,9	<0,001
	Ortaöğretim	6 (2 – 13)a	300,4	
	Yükseköğretim	6 (1 – 13)b	244,1	
Toplam	İlköğretim	5 (1 – 13)a	337,6	<0,001
	Ortaöğretim	6 (1 – 13)a	300,9	
	Yükseköğretim	6 (1 – 13)b	222,2	

a, b, c: Aynı harfe sahip eğitim düzeyleri arasında fark yoktur.

Baba eğitim düzeyi ile televizyon açık kalma süreleri karşılaştırıldı. Televizyon açık kalma süreleri baba eğitimine göre farklılık göstermekte idi ($p<0,001$). Babası ilköğretim mezunu olanların evinde hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri diğerlerine göre daha uzun idi (Tablo-23).

Tablo-23: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile baba eğitim düzeyinin karşılaştırılması

Televizyon açık kalma süresi	Baba eğitim düzeyi	Ortanca (en düşük-en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Hafta içi	İlköğretim	6 (1 – 13)a	354,1	<0,001
	Ortaöğretim	6 (1 – 13)b	304,2	
	Yükseköğretim	6 (1 – 13)c	254,5	
Hafta sonu	İlköğretim	6 (1 – 13)a	349,4	<0,001
	Ortaöğretim	6 (1 – 13)b	286,6	
	Yükseköğretim	10 (2 – 13)b	280,2	
Toplam	İlköğretim	6 (1 – 13)a	355,3	<0,001
	Ortaöğretim	6 (1 – 13)b	296,9	
	Yükseköğretim	7 (1 – 13)b	262,7	

a, b, c: Aynı harfe sahip eğitim düzeyleri arasında fark yoktur.

Evde temel bakım alan çocukların evlerinde hafta içi televizyon açık kalma süresi ile temel bakım veren kişinin eğitimi arası ilişki incelendi. Kreş/ anaokulunda temel bakım verilen çocukların hafta içi evde olmadıkları ve bu nedenle televizyon izlemedikleri varsayılarak bu analize dahil edilmedi. Temel bakım veren kişinin yükseköğretim mezunu olduğu evlerde hafta içi televizyon açık kalma süresi diğerlerine göre daha kısa idi ($p<0.001$), (Tablo-24).

Tablo- 24: Temel bakım veren kişinin eğitim düzeyine göre (sadece evde temel bakım alan çocuklar için) hafta içi televizyon açık kalma sürelerinin karşılaştırılması

		Ortanca (en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	P
Hafta içi televizyon açık kalma süresi	İlköğretim	6 (1 – 13)a	326,3	<0,001
	Ortaöğretim	6 (1 – 13)a	292,8	
	Yükseköğretim	6 (1 – 13)b	239,2	

a, b: Aynı harfe sahip eğitim düzeyleri arasında fark yoktur.

Anne çalışma durumu ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri arasında fark olduğu görüldü ($p< 0,001$). Tam zamanlı çalışan annelerin evlerinde hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma sürelerinin yarı zamanlı/ düzensiz çalışan veya çalışmayan annelerin çocuklarına göre daha az olduğu görüldü (Tablo-25).

Tablo-25: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile anne çalışma durumunun karşılaştırılması

Televizyon açık kalma süresi	Anne çalışma durumu	Ortanca (en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	P
Hafta içi	Tam zamanlı çalışan	3 (1 – 13)a	219,7	<0,001
	Yarı zamanlı / düzensiz çalışan	6 (2 – 13)ab	269,6	
	Çalışmayan	6 (1 – 13)b	327,8	
Hafta sonu	Tam zamanlı çalışan	6 (1 – 13)a	232,1	<0,001
	Yarı zamanlı / düzensiz çalışan	8 (3 – 13)b	321,5	
	Çalışmayan	6 (1 – 13)b	319,4	
Toplam	Tam zamanlı çalışan	5 (1 – 13)a	217,7	<0,001
	Yarı zamanlı / düzensiz	7 (3 – 11)ab	289,3	

çalışan	6 (1 – 13)b	326,7
Çalışmayan		

a, b: Aynı harfe sahip çalışma durumları arasında fark yoktur.

Baba çalışma durumu ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri arasında fark olmadığı görüldü.(Tablo-26).

Tablo-26: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile baba çalışma durumunun karşılaştırılması

Televizyon açık kalma süresi	Baba çalışma durumu	Ortanca (en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Hafta içi	Tam zamanlı çalışan	6 (1 – 13)	296,8	0,308
	Yarı zamanlı / düzensiz çalışan	6 (1 – 13)	331,7	
	Çalışmayan	6 (2 – 13)	327,5	
Hafta sonu	Tam zamanlı çalışan	6 (1 – 13)	298,5	0,714
	Yarı zamanlı / düzensiz çalışan	6 (2 – 13)	317,4	
	Çalışmayan	6 (2 – 13)	314,6	
Toplam	Tam zamanlı çalışan	6 (1 – 13)	297,6	0,502
	Yarı zamanlı / düzensiz çalışan	7 (1 – 13)	325,9	
	Çalışmayan	6 (2 – 13)	320,7	

Ailenin aylık gelir düzeyi ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri karşılaştırıldığında aylık geliri 4000 TL' den fazla olanların evlerinde televizyon açık kalma sürelerinin diğerlerinden daha az olduğu görüldü (Tablo-27).

Tablo-27: Aylık gelir ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri arası ilişki

Televizyon açık kalma süresi	Gelir durumu	Ortanca (en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Hafta içi	Düzenli geliri yok	6 (1 – 13)a	355,9	<0,001
	<2000 TL	6 (1 – 13)a	319,1	

	2000-4000 TL	6 (1 – 13)a	298,8	
	>4000 TL	6 (1 – 13)b	225,4	
Hafta sonu	Düzenli geliri yok	10 (2 – 13)a	340,5	0,015
	<2000 TL	3 (1 – 13)ab	298,1	
	2000-4000 TL	6 (1 – 13)ab	306,6	
	>4000 TL	6 (1 – 13)b	261,8	
Toplam	Düzenli geliri yok	7 (1 – 13)a	350,9	<0,001
	<2000 TL	6 (1 – 13)a	311,8	
	2000-4000 TL	6 (1 – 13)a	303,4	
	>4000 TL	5 (1 – 13)b	233,9	

a, b: Aynı harfe sahip gelir düzeyleri arasında fark yoktur.

Sadece annenin temel bakım verdiği grup ile diğerleri(anneanne/babanne, yakın akraba, özel bakıcı ve komşu) tarafından evde temel bakımın verildiği grubun hafta içi televizyon açık kalma süreleri karşılaştırıldı. Annesi tarafından temel bakım verilen grupta hafta içi televizyon açık kalma süresinin daha uzun olduğu görüldü (Tablo-28).

Tablo- 28: Sadece annenin temel bakım verdiği grup ile diğer kişilerce evde temel bakım verilen çocukların hafta içi televizyon açık kalma sürelerinin karşılaştırılması

		Ortanca (en düşük – en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Hafta içi televizyon açık kalma süresi	Anne	6 (1 – 13)	268,2	<0,001
	Diğer	6 (1 – 13)	206,4	

Evde yaşayan kişi sayısı ile hafta içi, hafta sonu, haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri arasında pozitif yönlü zayıf anlamlı bir korelasyon saptandı (sırasıyla $r=0,267$, $r=0,211$, $r=0,259$; $p<0.001$), (Tablo-29).

Tablo- 29: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri ile evde yaşayan kişi sayısı arası ilişki

Televizyon açık kalma süresi	Aynı evde yaşayan kişi sayısı	
Hafta içi	$r=0,267$	$p<0,001$
Hafta sonu	$r=0,211$	$p<0,001$
Toplam	$r=0,259$	$p<0,001$

r:Spearman korelasyon katsayısı

Televizyonda şifre olup olmamasına göre hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık olma süreleri arasında anlamlı fark olmadığı görüldü (Tablo-30).

Tablo-30: Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık olma süreleri ile televizyonda şifre olması arası ilişki

Televizyon açık kalma süresi		p
Hafta içi	Yok	0,226
	Açılış kumandası	
	Kanal şifresi	
	Diğer	
Hafta sonu	Yok	0,580
	Açılış kumandası	
	Kanal şifresi	
	Diğer	
Toplam	Yok	0,346
	Açılış kumandası	
	Kanal şifresi	
	Diğer	

Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepkiyi etkileyen faktörler incelendi. Çocukların %38,3'ü televizyon kapatıldığında kızma, %29,2' si önemsememe, %26,8'i kızma ve bir süre ağlama şeklinde tepki vermekte idi.

Çocuğun yaşı ile televizyon kapatıldığında verdiği tepki arası ilişkiye bakıldığında yaşlar arasında anlamlı fark görülmedi (Tablo-31).

Tablo-31: Televizyon kapatılınca çocuğun verdiği tepki ile çocuk yaşı arasındaki ilişki

	Ortanca yaş (en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	p
Kızır, açılıncaya kadar ağlar.	45,8 (36 - 72)	243,7	0,05
Kızır, bir süre ağlar.	51 (36 – 72)	308,8	
Kızır.	56 (36 – 72)	325,9	
Önemsemez.	50 (36 – 72)	280,5	
Farkına varmaz.	44,5 (36 – 71)	281,3	

Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile anne veya baba eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldı. Televizyon kapatıldığında eğitim düzeyi yüksek anne babaların çocuklarının daha ılımlı tepki verdiği, ilköğretim mezunu anne babaların çocuklarının ise daha sert tepkiler verdikleri, televizyonu yeniden açma konusunda daha ısrarcı oldukları görüldü (Tablo-32 ve 33).

Tablo-32: Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile anne eğitim düzeyi ilişkisi

	İlköğretim [n(%)]	Ortaöğretim [n(%)]	Yükseköğretim [n(%)]	p
Kızlar, açılıncaya kadar ağlar.	21 (8,6)	11 (4,8)	6 (4,8)	
Kızlar, bir süre ağlar.	67 (27,3)	54 (23,7)	22 (17,6)	
Kızlar.	99 (40,4)	94 (41,2)	36 (28,8)	<0,001
Önemsemez.	56 (22,9)	64 (28,1)	54 (43,2)	
Farkına varmaz.	2 (0,8)	5 (2,2)	7 (5,6)	

Tablo-33: Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile baba eğitim düzeyi ilişkisi

	İlköğretim [n(%)]	Ortaöğretim [n(%)]	Yükseköğretim [n(%)]	p
Kızlar, açılıncaya kadar ağlar.	14 (9,2)	15 (6,0)	9 (4,5)	
Kızlar, bir süre ağlar.	43 (28,1)	61 (24,5)	39 (19,7)	
Kızlar.	60 (39,2)	99 (39,8)	71 (35,9)	0,009
Önemsemez.	32 (20,9)	73 (29,3)	70 (35,4)	
Farkına varmaz.	4 (2,6)	1 (0,4)	9 (4,5)	

Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile temel bakım veren kişinin eğitim düzeyi arası ilişkiye bakıldı. Temel bakım verenin yükseköğretim mezunu olduğu grupta çocukların televizyonun kapatılmasına daha ılımlı tepkiler verdikleri görüldü (Tablo-34).

Tablo-34:Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile temel bakım veren kişinin eğitim düzeyi ilişkisi

	İlköğretim [n(%)]	Ortaöğretim [n(%)]	Yükseköğretim [n(%)]	p
Kızlar, açılıncaya kadar ağlar.	21 (8,3)	10 (4,3)	7 (6,3)	
Kızlar, bir süre ağlar.	68 (27,0)	51 (22,2)	22 (19,8)	0,003

Kızlar.	98 (38,9)	98 (42,6)	30 (27,0)
Önemsemez.	62 (24,6)	63 (27,4)	49 (44,1)
Farkına varmaz.	3 (1,2)	8 (3,5)	3 (2,7)

Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile evde televizyon izleme ile ilgili kural olup olmaması arasındaki ilişkiye bakıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görüldü Televizyon açılıncaya kadar ağlayarak tepki veren çocukların %47,4' ünün evinde televizyon izleme ile ilgili kural yokken daha ılımlı tepki veren çocukların büyük bir kısmının evinde televizyon izleme ile ilgili kural vardı (Tablo-35 ve 36).

Tablo-35: Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile evde televizyon izleme ile ilgili kural olmaması arasındaki ilişki

	Kural var [n(%)]
Kızlar, açılıncaya kadar ağlar.	20 (4,5)
Kızlar, bir süre ağlar.	102 (22,7)
Kızlar.	176 (39,2)
Önemsemez.	141 (31,4)
Farkına varmaz.	10 (2,2)

Tablo-36: Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile evde televizyon izleme ile ilgili kural olup olmaması arasındaki ilişki

	Kural yok [n(%)]	Kural var [n(%)]	p
Kızlar, açılıncaya kadar ağlar.	18 (11,9)	20 (4,5)	
Kızlar, bir süre ağlar.	41 (27,2)	102 (22,7)	
Kızlar.	54 (35,8)	176 (39,2)	0,006
Önemsemez.	34 (22,5)	141 (31,4)	
Farkına varmaz.	4 (2,6)	10 (2,2)	

Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile ailenin gelir düzeyi arası anlamlı bir ilişki görüldü (p=0.008). Gelir düzeyi yükseldikçe çocukların önemsememe/farkına varmama oranı artarken gelir düzeyi düştükçe ağlama ve sinirlenme gibi davranış oranlarının arttığı görüldü (Tablo-37).

Tablo-37: Televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile ailenin gelir düzeyi arasındaki ilişki

	Düzenli geliri yok [n(%)]	<2000 TL [n(%)]	2000-4000 TL [n(%)]	>4000 TL [n(%)]	p
Kızır, açılıncaya kadar ağlar.	5(6,5)	15(7,4)	15 (6,8)	3 (2,9)	
Kızır, bir süre ağlar.	23 (29,9)	57 (28,2)	48 (21,9)	15 (14,7)	
Kızır.	34 (44,2)	79 (39,1)	79 (36,1)	38 (37,3)	0,008
Önemsemez.	14 (18,2)	48 (23,8)	73 (33,3)	40 (39,2)	
Farkına varmaz.	1 (1,3)	3 (1,5)	4 (1,8)	6 (5,9)	

Çocuğun izlediği televizyon programlarının seçimine karar veren kişi ile ilişkili faktörler incelendi. Katılımcıların %58,3' ünün evinde televizyon program seçimine çocuk ve ebeveyn birlikte, %25,8' inin evinde çocuk tek başına, %9,3' ünün evinde ebeveyn tek başına karar vermekte idi.

Çocuğun izlediği televizyon programı seçim kararını veren kişi ile çocuk yaşı arasında anlamlı ilişki görüldü (p=0.001). Ebeveyn tek başına seçimi yapar.” diyenlerin çocukları ile “Çocuk tek başına seçim yapar.” ve “Çocuk ve ebeveyn birlikte seçim yapar.” diyenler arasında fark olduğu görüldü (Tablo-38).

Tablo-38: Çocuğun izlediği televizyon programı seçim kararını veren kişi ile çocuk yaşı arasındaki ilişki

	Ortanca (en düşük- en yüksek)	Ortalama Sıra Puanı	P
Çocuk tek başına karar verir.	58 (36 – 72)a	336,2	
Çocuk ve ebeveyn birlikte karar verir.	51 (36 – 72)a	300,5	
Ebeveyn tek başına karar verir.	44,5 (36 – 72)b	215,5	0,001
Çocuk ve bakıcı birlikte karar verir.	46 (36 – 70)ab	252,2	
Bakıcı tek başına karar verir.	56 (39 – 72)ab	354,1	
Diğer	48 (36 – 72)ab	292,9	

a, b: Aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur

Çocuğun izlediği programın seçim kararını veren kişi ile anne eğitim düzeyi arası ilişkiye bakıldığında seçim kararının anne eğitimine bağlı olduğu görüldü ($p<0,001$) (Tablo-39).

Tablo-39: Çocuğun izlediği televizyon seçim kararını veren kişi ile anne eğitim düzeyi arasındaki ilişki

	İlköğretim [n(%)]	Ortaöğretim [n(%)]	Yükseköğretim [n(%)]	p
Çocuk tek başına karar verir.	16 (12,8)	57 (25)	81 (33,1)	
Çocuk ve ebeveyn birlikte karar verir.	81 (64,8)	136 (59,6)	133 (54,3)	
Ebeveyn tek başına karar verir.	18 (14,4)	25 (11)	12 (4,9)	<0,001
Çocuk ve bakıcı birlikte karar verir.	7 (5,6)	6 (2,6)	6 (2,4)	
Bakıcı tek başına karar verir.	2 (1,6)	2 (0,9)	1 (0,4)	
Diğer	1 (0,8)	2 (0,9)	12 (4,9)	

Çocuğun izlediği programın seçim kararını veren kişi ile baba eğitim düzeyi arası ilişkiye bakıldığında seçim kararının baba eğitimine bağlı olduğu görüldü ($p<0,001$) (Tablo-40).

Tablo-40: Çocuğun izlediği televizyon seçim kararını veren kişi ile baba eğitim düzeyi arasındaki ilişki

	İlköğretim [n(%)]	Ortaöğretim [n(%)]	Yükseköğretim [n(%)]	p
Çocuk tek başına karar verir.	36 (18,2)	53 (21,3)	66 (43,1)	
Çocuk ve ebeveyn birlikte karar verir.	129 (65,2)	151 (60,6)	70 (45,8)	
Ebeveyn tek başına karar verir.	23 (11,6)	24 (9,6)	9 (5,9)	<0,001
Çocuk ve bakıcı birlikte karar verir.	7 (3,5)	9 (3,6)	3 (2)	
Bakıcı tek başına karar verir.	1 (0,5)	4 (1,6)	0 (0)	
Diğer	2 (1)	8 (3,2)	5 (3,3)	

Çocuğun izlediği programın seçim kararını veren kişi ile çocuğa temel bakım veren kişinin eğitim düzeyi arası ilişkiye bakıldığında seçim kararının temel bakım veren kişinin eğitimine bağlı olduğu görüldü ($p<0,001$) (Tablo-41).

Tablo-41: Çocuğun izlediği televizyon seçim kararını veren kişi ile çocuğa temel bakım veren kişinin eğitim düzeyi arasındaki ilişki

	İlköğretim [n(%)]	Ortaöğretim [n(%)]	Yükseköğretim [n(%)]	p
Çocuk tek başına karar verir.	18 (16,2)	54 (23,5)	81 (32,1)	
Çocuk ve ebeveyn birlikte karar verir.	74 (66,7)	143 (62,2)	133 (52,8)	
Ebeveyn tek başına karar verir.	15 (13,5)	22 (9,6)	16 (6,3)	<0,001
Çocuk ve bakıcı birlikte karar verir.	1 (0,9)	8 (3,5)	10 (4)	
Bakıcı tek başına karar verir.	0 (0)	2 (0,9)	1 (0,4)	
Diğer	3 (2,7)	1 (0,4)	11 (4,4)	

Çocuğun izlediği programın seçim kararını veren kişi ile evde televizyon izleme ile ilgili kural olması arasında anlamlı ilişki olduğu görüldü (p<0,001). Evde kuralı olan ailelerin %67'sinde izlenecek programa çocuk ve ebeveyn birlikte karar verirken kural olmayan evlerin %47'sinde çocuk tek başına karar vermekte idi (Tablo-42).

Tablo-42: Çocuğun izlediği televizyon programı seçim kararını veren kişi ile evde televizyon izleme ile ilgili kural olması arası ilişki

	Kural yok [n(%)]	Kural var [n(%)]	p
Çocuk tek başına karar verir.	71 (47)	84 (18,7)	
Çocuk ve ebeveyn birlikte karar verir.	49 (32,5)	301 (67)	
Ebeveyn tek başına karar verir.	16 (10,6)	40 (8,9)	<0,001
Çocuk ve bakıcı birlikte karar verir.	6 (4)	13 (2,9)	
Bakıcı tek başına karar verir.	2 (1,3)	3 (0,7)	
Diğer	7 (4,6)	8 (1,8)	

Çocuğun izlediği programın seçim kararını veren kişi ile aylık gelir düzeyi arasında anlamlı ilişki olduğu görüldü (p<0,001), (Tablo-43).

Tablo-43: Çocuğun izlediği televizyon programı seçim kararını veren kişi ile aylık gelir düzeyi arasındaki ilişki

	Düzenli geliri yok [n(%)]	<2000 TL [n(%)]	2000-4000 TL [n(%)]	>4000 TL [n(%)]	p
Çocuk tek başına karar verir.	41 (53,2)	122 (60,4)	125 (57,1)	62 (60,8)	<0,001

Çocuk ve ebeveyn birlikte karar verir.	2 (2,6)	14 (6,9)	28 (12,8)	12 (11,8)
Ebeveyn tek başına karar verir.	1 (1,3)	3 (1,5)	9 (4,1)	6 (5,9)
Çocuk ve bakıcı birlikte karar verir.	0 (0,0)	1 (0,5)	2 (0,9)	2 (2,0)
Bakıcı tek başına karar verir.	4 (5,2)	6 (3,0)	5 (2,3)	0 (0,0)
Diğer				

---

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada 36-72 ay arası çocukların televizyon izleme alışkanlıkları ve buna etki eden faktörler incelenmiştir. Çalışmamızın sonuçları okul öncesi yaş grubu çocukların yaşa göre önerilen saatlerin çok üzerinde televizyon izlemekte olduğunu göstermiştir. Televizyon izleme süresini belirleyen en önemli faktörler anne veya baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi, evde yaşayan kişi sayısı, evde televizyon açık kalma süresi ve çocuğa temel bakım veren kişinin kim olduğudur.

Çocuk gelişiminin en önemli dönemlerinden birisi oyun çocukluğu dönemidir. Bu dönemde uzun süre televizyona maruz kalmanın çocuklarda gelişimsel gecikme ve kişisel-sosyal iletişimde problemlere neden olabildiği rapor edilmiştir(16). Çocukların küçük yaşlarda özellikle ebeveyn kontrolü olmaksızın televizyon izlemeleri ileri yaşlarda televizyon bağımlılığı için risk oluşturmaktadır (16). Televizyon izleme alışkanlığının çocuklar üzerine etkisi ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmıştır (20). Çalışmaların çoğu geniş yaş gruplarını kapsamaktadır. Pediatrik yaş grubunun çoğu adolesan yaş grubu üzerine odaklanmıştır. Sadece okul öncesi çocukların televizyon izleme alışkanlıkları üzerine yapılan çalışma sayısı kısıtlıdır (16).

Çocukluk çağının demografik özelliklerine ait Türkiye İstatistik Kurumu verileri 0-9 yaş grubunu kapsamaktadır. TÜİK raporlarında Samsun ili için 36-72 ay arası çocuk yaş grubunun demografik özelliklerini yansıtan istatistiksel veri bulunmamaktadır. Samsun il nüfusunun %13,9' u 0-9 yaş arası çocuklardan oluşmaktadır. Bunların % 51,3' ü erkek, %48,6'sı kız çocuklarıdır (21). Anket uygulanan çocukların % 50,5'i erkek, %49,5'i kız idi. Çalışmamızda cinsiyet dağılımı ile TÜİK verilerine benzerdi.

2013 yılı TÜİK verilerine göre Samsun' da 15 yaş üstü nüfus için okuma yazma bilmeyenlerin toplam il nüfusuna oranı %3,7'dir. Samsun ili toplam kadın nüfusun %53,7' si ilköğretim mezunu, %15,7' si ortaöğretim mezunu, %9,8' i yükseköğretim mezunudur. Erkeklerin % 56,6' sı ilköğretim, %21,2' si ortaöğretim, %12,9' u yükseköğretim mezunudur (21). Anketimizde annelerin %0,3' ü okuma yazma bilmemekte idi. Annelerin %40,8' i ilköğretim mezunu, %38,0'i ortaöğretim mezunu, % 20,9'u yükseköğretim mezunu idi. Babalardan okuma yazma bilmeyen yoktu. Babaların %25,5'i ilköğretim mezunu, %41,5'i ortaöğretim mezunu, % 33,0'ü yükseköğretim mezunu idi. Çalışmamızda anne ve babaların yükseköğretim mezunu olma oranları

TUİK verilerine göre bir miktar yüksek idi. Bunun nedenleri olarak çalışmanın kesitsel yapılmış olması ve anne baba yaş grubunun TUİK' te ele alınan yaş grubu ile uyumlu olmaması olduğu düşünöldü.

TUİK 2015 verilerine göre Türkiye genelinde çalışan 15-64 yaş arası nüfusun %18,8' i hizmet ve satış elemanları, % 15,4' ü nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar, %13,9'u sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar, %9,8'i ise profesyonel meslek gruplarından oluşmaktaydı (22). Ankette anne ve baba meslek gruplarına birlikte bakıldığında meslek sıklık sıralamasının nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar, profesyonel meslek mensupları, büro hizmetlerinde çalışan elemanlar ve hizmet ve satış elemanları şeklinde olduğu göröldü. Annelerin meslek dağılımına bakıldığında sırasıyla ev hanımı, profesyonel meslek gruplarına mensup olanlar, büro hizmetlerine çalışanlar, nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar şeklinde idi. Baba mesleklerinde sıralama ise nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar, profesyonel meslek grubu mensuplar, hizmet ve satış elemanları, teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları şeklinde idi. Verilerin TUİK ile uyumsuz olmasının nedeni TUİK' te kadın ve erkek ayrımı yapılmaması olarak düşünöldü. İlimiz ve bölgemiz için kadın ve erkek nüfus iş dağılımını gösteren bir istatistiğe ulaşamadık.

Milli Eğitim Bakanlığı 2012-2013 istatistiklerine göre Türkiye genelinde okul öncesi eğitim alan (resmi veya özel anaokulu/ kreş) çocuk sayısı toplam çocuk nüfusunun %4,2'sidir (23).Çalışmamızda bu oran yüksek idi (%13,8). Temel bakım verilen kişilere bakıldığında kreş/ anaokuluna gitmeyen çocukların % 85,0' ine anne, %15,0' ine bakıcı (anneanne/babaanne, yakın akraba, özel bakıcı, komşu) gibi kişilerce evde temel bakım verilmekte idi.

Amerikan Pediatri Akademisi iki yaşın altında olan çocukların televizyon izlememelerini, daha büyük çocukların ise günde 1-2 saati aşmamaları gerektiğini, ebeveynlerin de çocukların izledikleri programları ve televizyon izleme saatlerini denetlemeleri gerektiğini önermektedir (20). Lapierre ve arkadaşlarının (24) çalışmasında günlük televizyon maruziyet süreleri 2-4 yaş arasında 261 dakika(4.3 saat), 4-6 yaş arasında 198 dakika(3.3 saat), 6-8 yaş arasında 163 dakika(3 saat) olarak bulunmuştur. Zimmermann ve arkadaşlarının (25) çalışmasında 3 yaş grubundaki çocukların günde ortalama 3.6 saat televizyon izledikleri raporlanmıştır. Arslan ve arkadaşlarının (26) çalışmasında çocukların günlük televizyon izleme süresi 3.5 saat olarak bulunmuştur. Johnson ve arkadaşlarının (27) çalışmasında çocukların televizyon izleme süresi hafta içi ortalama 2.33 saat, hafta sonu 3.87 saat olarak rapor edilmiştir.

Çalışmamızda çocukların hafta içi ve hafta sonu günlük ortalama televizyon izleme süresinin 3 saat olduğu görüldü. Sonuç literatüre benzer şekilde önerilen süreden çok daha yüksek idi. Çocukların günlük 1-11 saat gibi geniş bir zaman aralığında televizyon karşısında kalmakta idi.

Okul öncesi dönemde çocukların televizyon izleme süreleri ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında çocuğun yaşı, cinsiyeti, uyku süresi, ailenin sosyokültürel düzeyi, çocuğun odasında televizyon bulunma durumu, annenin televizyon izleme süresi gibi faktörlerin süre üzerinde etkisi olduğu görülmüştür (5). Televizyon izleme süresini etkileyen en önemli faktörlerden birisi televizyonun açık kalma süresidir. Centerwall' un araştırmasında (28) televizyon açık kalma süresinin günlük ortalama 1-18 saat arasında olduğu belirtilmiştir. Cesur ve arkadaşlarının (29) çalışmasında da bu süre 1-18 saat olarak raporlanmıştır. Akkuş ve arkadaşlarının (16) çalışmasında ailelerin %41,3'ü televizyonun gün boyu açık olduğunu belirtmiştir. Ertürk ve arkadaşlarının (30) çalışmasında evde televizyonun günlük yaklaşık 5 saat açık olduğu rapor edilmiştir. Çalışmamızda bu süre günlük ortalama 6 saat olmakla birlikte 1-13 saat arası değişmekte idi.

Çalışmamızda hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süresi uzun olan evlerde çocukların televizyon izleme sürelerinin de uzun olduğu görüldü. Literatürde evde televizyonun açık kalma süresi ile çocukların televizyon izleme sürelerini karşılaştıran bir çalışmaya rastlamadık.

Çocukların televizyon izleme süresi ile aynı evde yaşayan kişi sayısı arası ilişkiyi araştıran çalışmalarda genellikle ailelerin çekirdek veya geniş aile olması üzerine odaklanılmıştır. Evde yaşayan kişi sayısı arttıkça ebeveynlerin çocuk üzerindeki kontrolü azalabilmektedir. Geniş ailelerde ebeveynler çocukların televizyon izleme alışkanlıklarını kontrol etmek için daha az zaman bulabilmektedirler. Ayrıca geniş ailelerde yaşayan kişilerin çoğunlukla kırsal kesimden çıkması da çocukların televizyon izleme alışkanlıklarını etkileyen diğer etkidir (31). Akkuş ve arkadaşlarının (16) çalışmasında aile tipi ile çocuğun televizyon izleme süresi arasında ilişki bulunmamıştır. Çalışmamızda aynı evde yaşayan kişi sayısı 2 ile 9 arasında değişmekte idi. Evde yaşayan kişi sayısı arttıkça televizyon izleme sürelerinin ve televizyon açık kalma sürelerinin arttığı görüldü. Bunun nedeninin kalabalık ailelerde birey sayısı arttıkça televizyon açık kalma süresinin uzayabilmesi veya kalabalık ailelerde sosyoekonomik düzeyin düşük olması olabileceğinin düşündük.

Okul öncesi dönemde çocuk çevresini yeni keşfetmektedir. Bu dönemin en önemli özelliklerinden biri çocukta soyut düşünme yeteneğinin henüz gelişmemiş olmasıdır. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocuk soyut ve somut kavramları anlamlandırmada yardıma ihtiyaç duymaktadır (3). Ailelerin çocuklarıyla birlikte televizyon izlemesi ve izlenen programların içeriğinin beraber tartışılması, çocuğun olayları anlaması ve kurmaca ile gerçeği birbirinden ayırt edebilmesi açısından önemlidir (16). Gülay ve arkadaşlarının (32) çalışmasında akranları ile televizyon izleyen çocukların tek başına veya aileleri ile izleyenlere göre daha fazla arkadaşı olduğu rapor edilmiştir. Tek başına veya akranları ile televizyon izleyen çocukların ise aileleri ile televizyon izleyen çocuklara göre daha fazla olumsuz sosyal davranış sergilediği görülmüştür. Aynı çalışmada agresiflik, dışlanma, korku-kaygı, hiperaktivite ve dikkat dağınıklığının yalnız başına televizyon izleyen çocuklarda diğerlerine göre daha fazla görülmüştür (32). Akkuş ve arkadaşlarının (16) çalışmasında çocukların televizyon izlemeyi tercih ettikleri kişiler sırasıyla tek başına izleme, anne ile birlikte izleme, kardeşleri ile birlikte izleme şeklindedir. Yalçın ve arkadaşlarının (33) çalışmasında ebeveynlerin %42,7'sinin çocuğu ile birlikte televizyon seyrettiğini belirtilmiştir. Çalışmamızda ise çocukların sırasıyla en sık ebeveynleriyle, tek başına, arkadaş veya kardeşleri ile, bakıcısı ile televizyon izlemeyi tercih ettikleri görüldü.

Televizyonun özellikle okul öncesi dönem çocuklarının gelişimine olan olumsuz etkileri, çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının kontrol edilmesi gereğini ortaya koymuştur (4).Çocuğun izleyeceği televizyon programının içeriğinin yaşa ve çocuğun gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Ebeveynler çocukların neyi seyrettiğinden haberdar olmak için izlenen programların içeriklerini kontrol etmelidir. Çocukların televizyon karşısında yalnız kalmaları önlenmeli, izlenen programın içeriği çocuğa açıklanmalıdır (4). Çocuklar televizyonda sadece çocuk programlarını değil, yetişkinlerin izlediği her şeyi izleme eğilimi göstermektedir. Bu nedenle izlenecek programın seçim kararı tek başına çocuğa bırakılmamalıdır (20). Ebeveynler izlenecek programın seçimini yaparken RTÜK tarafından belirlenen akıllı işaretlere dikkat ederek çocuklarını televizyon programlarının zararlı içeriğinden koruyabilirler (35).

Özakar ve arkadaşlarının (36) çalışmasında çocukların %47,1' inin izleyeceği programı tek başına seçtiği belirtilmiştir. Çalışmamızda yaklaşık her dört çocuktan biri izleyeceği programı tek başına seçiyordu. Bu durum izlenen program seçim kararı konusunda ebeveyn kontrolünün zayıf olduğunun bir göstergesi olarak yorumlandı.

Karakurt' un (37) 2015 yılında okul öncesi eğitim alan 70 çocukla yaptığı çalışmada çocukların en sık televizyon izledikleri zaman dilimlerini sırasıyla 18.00-21.00, 10.00-12.00, 12.00-18.00 saatleri olarak rapor edilmiştir. Çalışmamızda çocukların sırasıyla 10.00-12.00, 16.00-18.00 ve 08.00-10.00 saatleri arasında televizyon izlemeyi tercih ettikleri görüldü. Çocukların en sık televizyon izlemeyi tercih ettiği üç zaman diliminin annelerin ev işleri ile en çok meşgul oldukları zaman dilimlerine denk geldiğini düşündük.

Okul öncesi dönemde çocuklar izledikleri televizyon programlarındaki kurmaca ve gerçek olayları birbirinden ayırt edemezler. İzledikleri erişkin programlarını yetişkinlerden farklı algırlar. Bu nedenle erişkin programlarına karşı korunmasız durumdadırlar (8). İzlediği şiddet içerikli programlar sonucunda şiddeti günlük hayatın bir parçası kabul ederek şiddete yönelebilirler. Televizyonda şiddet içeren programların fazla izlenmesi çocuklar tarafından dünyanın kötü bir yer olarak algılanmasına, korkuya ve uyku sorunlarına neden olmaktadır (4). Ayrıca taklit etme eğiliminin arttığı bu dönemde çocuklar izledikleri şiddet davranışı sergileyen kahramanların davranışlarını günlük hayatlarında uygulamaya çalışabilirler. Çocukların erişkin programı izlerken ebeveyn korumasında ve kontrolünde olmasına dikkat edilmelidir (8). Çalışmamızda erişkin programı açık olduğunda çocukların tutumlarına bakıldığında %27,7'sinin aile ile izlediği, %29,3'ünün aynı ortamda başka bir şeyle ilgilendiği görüldü. Sonuçlarımız çocukların bu programları izleyerek ya da aynı ortamda bulunarak erişkin programlarının olumsuz etkilerine maruz kaldığını göstermekte idi.

RTÜK Akıllı İşaretler, televizyon yayınlarının içeriğiyle ilgili bilgilendirici bir sınıflandırma sistemidir. Bu sistem, televizyon yayıncılarının, anne babaların ve genelde toplumun, çocukları ve gençleri televizyon yayınlarının olası zararlı etkilerinden korumasına yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır. Akıllı İşaretler sistemi iki konuda bilgi vermektedir. Bunlar, programın olası zararlı içeriği ve programın hangi yaş grubuna uygun olduğudur. Zararlı etkileri olabilecek içerik alanları; şiddet ve korku, cinsellik ve olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar (ayrımcılık, alkol ve sigaranın aşırı kullanımı, madde kullanımı, yasalara aykırı eylemler ile kaba konuşma / küfür) olarak belirlenmiştir. Zararlı içerikten etkilenme düzeylerine göre yaş grupları ise genel izleyici, 7 yaş, 13 yaş ve 18 yaş olmak üzere üç grupta ele alınmıştır (38). İspir ve arkadaşlarının (35) çalışmasında ebeveynlerin RTÜK akıllı işaretlerine uyma oranları yüksek çıkmıştır. Ancak ebeveynlerin yaşla ilgili işaretlere içerikle ilgili işaretlerden daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Bizim çalışmamızda katılımcıların %22,8'i

RTÜK akıllı işaretlere nadiren dikkat ettiğini, %13,5' inin dikkat etmediği; yaklaşık üç ebeveyninden birinin çocuklarını televizyonun olumsuz etkilerine karşı korumadığı görüldü. Bulgularımız çalışmaya alınan ebeveynlerin televizyonun çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini değerlendirme konusunda yeterliliklerinin yüksek olmadığını düşündürmekte idi.

Çocukların en çok tercih ettiği televizyon programları çizgi filmler, çizgi film dışı çocuk programları, reklamlar, diziler, magazin ve yarışma programlarıdır. Akkuş ve arkadaşlarının (16) çalışmasında çocukların sırasıyla çizgi film, reklam, müzik programları, yarışma programları, dizi, magazin gibi programları tercih ettiği raporlanmıştır. Başal'ın çalışmasında (39) çocukların sırasıyla çizgi filmleri, çizgi film dışı çocuk programlarını, yarışma programlarını, belgeselleri ve filmleri izlemeyi tercih ettikleri raporlanmıştır. Çalışmamızda çocukların en sık sırasıyla çizgi film, çizgi film dışı çocuk programları ve yarışma programlarını izlemeyi tercih ettikleri görüldü.

Okul öncesi dönemden itibaren çocuklar, kendilerine model olarak seçtikleri çizgi film kahramanlarının özelliklerini günlük yaşamlarına ve oyunlarına yansıtmaya başlarlar. Özellikle okul öncesi çocuklarda dürtüleri dizginleme yeteneği zayıftır. Çizgi film kahramanları çocukta olumlu ya da olumsuz dürtüleri harekete geçirebilmektedir (40). Ailelerin çizgi filmler hakkındaki düşünceleri genellikle olumludur. Çizgi filmlerin eğitici, bilgilendirici, kişiliği geliştirici olduğunu düşünmektedirler (41). Genellikle çizgi filmlerin masum olduğuna, şiddet öğeleri barındırmadığına inanmaktadırlar (35). Oysa televizyonda yer alan çizgi filmler sosyal ve fiziksel saldırganlık örnekleri içerebilir (4). Bazı çizgi filmlerin içeriklerine bakıldığında kahramanlar tüm bir film boyunca birbirlerine zarar vermekte, birbirlerinin kafalarını defalarca kez tavana çarpmakta, vücutlarının üzerinden tanklar geçmektedir, ama sonuçta hiçbirine zarar gelmez. Masumlaştırılmış bu şiddet görüntüleri soyut düşünmenin gelişmediği okul öncesi yaş grubu çocukların zihninde, yumruklanan veya yüksekte atılan canlıların yeniden hayata dönebilecekleri yönünde bir mesaj dönüşmektedir (42). Çizgi filmlerde çocukları eğlendirme adına bombalama, ateş etme, kesici aletleri kullanma gibi şiddet unsurlarına yer verilebilmektedir. Böylece çocuklara saldırganlığı ve şiddeti taklit edebilecekleri örnekler sunulmaktadır (43).

Çalışmamızda katılımcıların üçte biri çocukların izlediği çizgi film karakterlerini taklit ettiğini; dörtte biri çocuğun izlediği çizgi filmlerden örnek aldığı bir hayali kahramanı olduğunu belirtmişti. Çocukların yarısı izledikleri çizgi film kahramanlarına ait amblemli giysi veya oyuncak istemekteydi, yarısının evinde ise

izlediği çizgi film kahramanlarına ait obje (giysi, oyuncak, çanta, kırtasiye malzemesi vs.) bulunmakta idi.

Televizyonun çocuklar üzerindeki etkisini belirleyen en önemli faktörlerden biri de ailenin televizyon ile ilgili tutumudur (4). Gülçiçek ve arkadaşları (45) çalışmalarında televizyonun çocuklar üzerindeki etkileriyle ilgili bir grup ilkököl öğrencisinin annesinden görüş almışlardır. Annelerden %87,5 'i yeni bilgiler öğretme, %62,5 'i eğlendirme, %56,2' si ise sırası ile boş zamanlarını değerlendirme, müziğe ilgisini arttırma, yaratıcılığı yönlendirme gibi yararları olduğunu belirtmiştir. %81,8'i geç yatmasına neden olma, %77,2'si gözlerinin bozulmasına yol açma ve aynı oranda ders çalışmasına engel olma, %72,7'si kitap okuma alışkanlığını engelleme ve şiddete özendirme gibi zararlarının olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmamızda ise katılımcıların % 40,2'si çocukların izledikleri televizyon programlarındaki iyi davranışları genellikle veya her zaman örnek aldığını düşünürken; katılımcıların % 76,8' si kötü davranışları nadiren örnek aldığı veya hiçbir zaman örnek almadığı görüşünde idi. Katılımcıların %63,8' i televizyonun çocuğun sosyal becerilerini geliştirmedeki etkisinin genellikle veya kesinlikle olumlu olduğu görüşündeydi. Katılımcıların % 60,3' ü televizyonun çocuğun dil gelişimi üzerinde genellikle veya kesinlikle olumlu etkisi olduğunu düşünmekteydi. Bulgularımız katılımcıları televizyon hakkındaki algılarının çoğunlukla olumlu yönde olduğunu göstermekte idi.

Çalışmalarda çocukların televizyon izleme sürelerini etkileyen faktörler olarak çocuğun yaşı, cinsiyeti, anne ve babanın yaşı, eğitim düzeyi, çalışma durumları, evde yaşayan kişi sayısı, evde bulunan televizyon sayısı, çocuğa temel bakım veren kişi, anne babanın televizyon izleme süresi, çocuğun odasında televizyon bulunma durumu ile çocuğun televizyon izleme süresi araştırılmıştır (5,16,33,35,41).

Dennison ve arkadaşlarının (45) çalışmasında çocukların yaşları arttıkça daha fazla televizyon izledikleri belirtilmiştir. Akkuş ve arkadaşlarının (16) çalışmasında da benzer şekilde, çocukların yaşları arttıkça televizyon izleme sürelerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde arttığı saptanmıştır. Lapierre ve arkadaşlarının (24) yaptığı çalışmada 8 ay – 8 yaş arası çocuklarda ortalama günlük televizyon izleme süresi 4 saatin altında bulunmuştur (232.2 dakika). Yaş büyüdükçe televizyon maruziyet süresinin kısaldığı görülmüştür. 2 yaş altı televizyon maruziyet süresi ortalama 5.5 saat iken bu süre 6-8 yaş arası çocuklarda ortalama 2 saat 45 dakika olarak bulunmuştur. Çalışmamızda ise yaş ile günlük televizyon izleme süreleri arasında anlamlı bir ilişki

saptanmadı. Bunun nedeni çalışmaya alınan çocukların yaş aralığının çok dar olması olabilir.

Lapierre ve arkadaşlarının (24) çalışmasında yüksek eğitim alan ailelerin çocuklarının televizyon izleme süresi günlük ortalama 2.5 saatin altında iken düşük eğitim alan ailelerde bu sürenin 5 saatin üzerinde olduğu görülmüştür. Bernard- Bobbin ve arkadaşlarının (46) çalışmasında eğitim seviyesi düşük olan ailelerin çocuklarının daha fazla televizyon izlediği ve ailelerin çocuklarına televizyon izlerken herhangi bir kısıtlama getirmediği görülmüştür. Arslan ve arkadaşlarının (26) çalışmasında annelerin % 72,0'si, babaların ise % 87,0'si lise ve üzerinde eğitim almıştır. Çalışmalarında çocukların günlük televizyon izleme süreleri 3 saatin üzerinde bulunmuştur. Akkuş ve arkadaşlarının (16) çalışmasında ebeveyn eğitim düzeyi ile çocukların televizyon izleme süresi arasında ilişki bulunmamıştır.

Çalışmamızda annesi yükseköğretim mezunu olan çocukların televizyon izleme sürelerinin diğerlerine göre daha kısa olduğu görüldü. Baba eğitimine bakıldığında ise yükseköğretim ve ortaöğretim mezunu babaların çocuklarında televizyon izleme süreleri arası fark görülmezken, babası ilköğretim mezunu olan çocukların daha uzun süre televizyon izlediği görüldü. Temel bakım veren kişinin eğitim düzeyine göre televizyon izleme süreleri incelenirken sadece evde temel bakım alan çocukların hafta içi televizyon izleme süreleri karşılaştırıldı. Hafta içi kreş ve anaokulunda televizyon izleme olanağı olmaması dolayısı ile bu grup analize dahil edilmedi. Temel bakım veren kişinin ilköğretim mezunu olduğu grupta çocukların hafta içi televizyon izleme süresinin daha uzun olduğu görüldü.

Arslan ve arkadaşlarının (26) ilkokul çağı çocukları üzerine yürüttüğü çalışmasında annelerin çalışma durumuna göre çocukların televizyon izleme süreleri karşılaştırılmıştır. Annesi çalışmayan toplam 67 çocuğun 33'ü günde 3 saatten fazla televizyon izlerken, annesi çalışan 34 çocuktan sadece 9'unun üç saatten fazla televizyon izledikleri belirlenmiştir. Çalışmamızda çalışmayan annelerin çocuklarının televizyon izleme süresinin çalışan gruba göre daha uzun olduğu görüldü. Çalışmayan annelerin ev işleriyle meşgul olduğu sürenin fazla olması ve çocuklarına daha az vakit ayırmaları, çocukların televizyon izleme sürelerinin uzun olmasının nedeni olabileceği düşünüldü. Tam zamanlı çalışan annelerin ise çocuklarını özel bakıcı veya yakınlarına emanet ettiği, bu kişilerin de temel görevinin çocuğun bakımını sağlamak olduğu için bu grupta televizyon izleme sürelerinin kısa olduğu düşünüldü. Baba çalışma durumu ile

televizyon izleme süreleri arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmadı. Bu da annelerin televizyon ile ilgili daha belirleyici rol üstlendiklerini düşündürmektedir.

Lapierre ve arkadaşlarının (24) çalışmasında gelir düzeyi düşük ailelerde çocuğun günlük ortalama televizyon izleme süresi yaklaşık 6 saat iken, yoksulluk sınırının üzerindeki ailelerde bu sürenin 3.5 saat olduğu görülmüştür. Çalışmamızda da benzer bulgular elde edildi. Aylık geliri 4000 TL' den fazla olan ailelerde hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ve televizyon açık kalma süreleri diğer gelir düzeylerine göre daha kısa idi.

Çocukların televizyon izlemesi ile ebeveyn yönlendirmesinde üç ana strateji tanımlanmaktadır (47). Bunlar kısıtlayıcı, ortaklaşa izleme ve eğitici ya da aktif yönlendirmedir. Kısıtlayıcı yönlendirme ebeveynlerin televizyon izlemeye karşı kurallar koymasını içermektedir. Kısıtlayıcı yönlendirme stratejisi, izleme zamanı üzerine konulan kuralları, program içeriğine yönelik yasakları ya da izinleri tanımlamaktadır. Vandewater ve arkadaşlarının(48) Amerikan ailelerinin televizyon izleme kuralları üzerine yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin % 67'sinin izleme süresi kuralı koydukları, % 88'inin ise program kuralı koydukları belirlenmiştir. Program kuralı koyan ebeveynler çocuklarının, program kuralı koymayan ebeveynlerin çocuklarından daha fazla televizyon izlediklerini belirtmişlerdir. Bizim çalışmamızda katılımcıların % 74,8' i evde televizyon izleme ile ilgili kuralları olduğunu belirtmiştir. Televizyon izleme ile ilgili kuralı olan evlerde hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma ve çocukların televizyon izleme süreleri kuralı olmayanlara göre daha kısadır.

Televizyonun en fazla bağımlılık yaptığı kesimlerin başında çocuklar gelmektedir. Sadece çocuklara yönelik yirmi dört saat çizgi film yayınlanan kanalların ortaya çıkması, kanal sayısının artması, program içeriklerinin renkli, animasyonlu ve albenili hale gelmesi, çocuklarda televizyon bağımlılığı için risk oluşturmaktadır. Önerilen sürelerin üzerinde televizyon izlemekte olan çocuklar televizyon kapatıldığında hırçınlaşmakta, psikolojik bağımlılık belirtileri gösterebilmektedir (49). Anne eğitim durumuna göre çocukların televizyon kapatıldığında verdikleri tepkiye bakıldığında eğitim düzeyi yüksek annelerin çocuklarının daha ılımlı tepki verdiği, eğitim düzeyi düşük annelerin çocuklarının ise daha sert tepkiler verdikleri, televizyonu yeniden açma konusunda daha ısrarcı oldukları görüldü.

Çalışmamızda televizyon kapatıldığında çocuğun verdiği tepki ile evde televizyon izleme ile ilgili kural olup olmaması arasındaki ilişkiye bakıldığında televizyon açılıncaya kadar ağlayarak tepki veren çocukların %47,4' ünün evinde

televizyon izleme ile ilgili kural yokken daha ılımlı tepki veren çocukların büyük bir kısmının evinde televizyon izleme ile ilgili kural vardı. Literatürde bu konuyla ilgili yapılmış bir çalışmaya rastlanmadı.

Televizyon açık kalma süresi ve çocuğa temel bakım veren kişi arası ilişkiyi gösteren literatür bulunamadı. Çalışmamızda hafta içi kreş/ anaokulunda bakım alan çocukların televizyon izlemedikleri varsayılarak sadece annenin temel bakım verdiği grup ile diğerleri(anneanne/babaanne, yakın akraba, özel bakıcı ve komşu) tarafından evde temel bakımın verildiği grubun hafta içi televizyon açık kalma süreleri karşılaştırıldı. Annesi tarafından temel bakım verilen grupta hafta içi televizyon açık kalma süresinin daha uzun olduğu görüldü. Bu da çocukların televizyon izleme alışkanlıkları üzerinde annelerin daha etkili olduğunu desteklemekteydi.

Çalışmamızda anne veya temel bakım veren kişinin eğitim düzeyi ile hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri arasındaki ilişkiye bakıldığında yükseköğretim mezunu anne ve temel bakım veren kişilerin olduğu grupta hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma sürelerinin daha kısa olduğu görüldü. Evde temel bakım verilen grupta anne veya diğer bakıcılar fark etmeksizin eğitim düzeyi düştükçe televizyon açık kalma süresi uzamaktaydı.

Bilgisayar, akıllı telefon, tablet gibi teknolojik alet kullanımı çocukların ilgi alanına giren video oyunları gibi bir dizi ürüne kolay ulaşım sağlamaktadır. İnternet bağlantısı sayesinde bilgi erişimi, çevrimiçi oyun, haber, ırkçı propaganda gibi çocukların yaşına uygun olmayan zararlı içeriğe kolay ulaşım imkanı sağlar. Dolayısıyla televizyon gibi bilgisayar da kullanıma bağlı olarak olumlu katkıların veya olumsuz etkilerin kaynağıdır (29). Akkuş ve arkadaşları (16) çocukların %24,5'inin bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi teknolojik aletlere 1 saat ve üzerinde zaman ayırdığını tespit etmişlerdir. Çalışmamızda ise bu süre 1 ila 4 saat arasında değişmekte idi (ortanca: 1,5 saat). Çalışmamızın ilginç sonuçlarından birisi de teknolojik alet kullanım süresi ile televizyon izleme süresi arasındaki anlamlı ilişkiydi.

Tek merkezli ve kesitsel bir çalışma olması, sadece hastanemize başvuran çocukların ebeveynlerini veya temel bakım veren kişileri içeriyor olması çalışmamızın kısıtlılıklarından biriydi. Çalışmamızın ikinci kısıtlılığı, televizyon izleme süresinin çocukların gelişimi üzerine olan etkileri test edilmemiş olmasıydı.

Çalışma bölgemizde okul öncesi dönem çocukların televizyon izleme alışkanlıklarını araştıran ilk çalışmadır. Çok sayıda ebeveyn veya temel bakım veren kişi ile yüz yüze ve tek araştırmacı tarafından yapılmış olması da çalışmamızı önemli

kılmaktadır. Televizyon izlemenin okul öncesi dönem çocuklara etkisinin araştırıldığı prospektif kontrollü çalışmalara ihtiyaç vardır.

6.SONUÇLAR

1. Bu çalışma 36-72 ay arası 600 çocuğun anne- babasına veya çocuğa temel bakım veren diğer kişilere yüz yüze görüşme tekniği ile anket formu uygulanarak tanımlayıcı ve prospektif kesitsel olarak gerçekleştirildi.
2. 36-72 ay arası çocukların televizyon izleme süreleri hafta içi ve hafta sonu günlük ortanca 3 saat idi. Çocukların televizyon karşısında kaldıkları süre günlük 1-11 saat arasında değişmekte idi.
3. Katılımcıların evlerinde televizyon açık kalma süresi hafta içi ve hafta sonu günlük ortanca 6 saat idi. Bu süre günlük 1-13 saat arasında değişmekte idi.
4. Hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süresi ile çocukların hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri arasında pozitif yönlü anlamlı korelasyon vardı.
5. Annesi tarafından temel bakım verilen çocukların evlerinde hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma süreleri daha uzundu.
6. Annesi yükseköğretim mezunu olan çocukların televizyon izleme sürelerinin diğerlerine göre daha kısa olduğu görüldü. Babası ilköğretim mezunu olan çocuklar daha uzun süre televizyon izlemekte idi. Temel bakım veren kişinin ilköğretim mezunu olduğu grupta çocukların hafta içi televizyon izleme süresinin daha uzun olduğu görüldü.
7. Annesi çalışmayan çocukların hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri çalışan gruba göre daha uzundu.
8. Çalışmamızda aynı evde yaşayan kişi sayısı ortanca 4 (2-9) idi. Kişi sayısı arttıkça evde çocukların televizyon izleme sürelerinin ve televizyon açık kalma sürelerinin daha uzun olduğu görüldü.
9. Katılımcıların % 74,8' inin evde televizyon izleme ile ilgili kuralları vardı. Televizyon izleme ile ilgili kuralı olan evlerde hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon açık kalma ve çocukların televizyon izleme süreleri kuralı olmayanlara göre daha kısaydı.
10. Teknolojik alet kullanım süresi ortanca 1.5 saat (1-4) idi. Teknolojik alet kullanım süresi ile televizyon izleme süreleri arasında anlamlı ilişki saptandı.
11. Çalışmamızda çocukların sırasıyla en sık ebeveynleriyle, tek başına, arkadaş ve kardeşleri ile, bakıcısı ile televizyon izlemeyi tercih ettikleri görüldü.
12. Yaklaşık her dört çocuktan biri izleyeceği programı kendi seçmekte idi.

13. Çocukların sırasıyla 10.00-12.00-16.00-18.00, 08.00-10.00 saatleri arasında televizyon izlemeyi tercih ettikleri görüldü.
14. Erişkin programı açık olduğunda çocukların %27,7' si aile ile izlemekte; %29,3' ü aynı ortamda başka şeyle ilgilenmekte olduğu saptandı.
15. Yaklaşık her üç ebeveyninden birinin RTÜK akıllı işaretlere dikkat etmediği görüldü.
16. Çocukların en sık sırasıyla çizgi film, çizgi film dışı çocuk programları ve yarışma programlarını izlemeyi tercih ettikleri görüldü.
17. Katılımcıların yaklaşık üçte biri çocukların izlediği çizgi film karakterlerini taklit ettiğini; dörtte biri çocuğun izlediği çizgi filmlerden örnek aldığı bir hayali kahramanı olduğunu belirtti. Çocukların yarısı izledikleri çizgi film kahramanlarına ait amblemli giysi veya oyuncak istemekteydi, yarısının evinde ise izlediği çizgi film kahramanlarına ait obje (giysi, oyuncak, çanta, kırtasiye malzemesi vs.) bulunmakta idi.
18. Ankete katılanların % 40,2'si çocukların izledikleri televizyon programlarındaki iyi davranışları genellikle veya her zaman örnek aldığını düşünürken; katılımcıların % 76,8' si kötü davranışları nadiren örnek aldığı veya hiçbir zaman örnek almadığı görüşünde idi.
19. Katılımcıların %63,8' i televizyonun çocuğun sosyal becerilerini geliştirmedeki etkisinin genellikle veya kesinlikle olumlu olduğu görüşündeyken; % 60,3' ü televizyonun çocuğun dil gelişimi üzerinde genellikle veya kesinlikle olumlu etkisi olduğu görüşündeydi.
20. Aylık geliri 4000 TL' den fazla olan ailelerde hafta içi, hafta sonu ve haftalık toplam televizyon izleme süreleri ve televizyon açık kalma süreleri diğer gelir düzeylerine göre daha kısa idi.
21. Eğitim düzeyi yüksek annelerin çocuklarının televizyonun kapatılmasına daha ılımlı tepki verdiği; eğitim düzeyi düşük annelerin çocuklarının ise daha sert tepkiler verdikleri, televizyonu yeniden açma konusunda daha ısrarcı oldukları görüldü.

7.KAYNAKLAR

1. Senemoğlu N. Okul öncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmalıdır?. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 1994; 10: 21-30.
2. Yalçın H. Çocuk Gelişimi. 1. Baskı, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım. 2010; 1-2, 1333-34.
3. Kalan ÖG. Medya okuryazarlığı ve okul öncesi çocuk: ebeveynlerin medya okuryazarlığı bilinci üzerine bir araştırma. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi. 2010; 59-73.
4. Büyükbaykal G. Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 2007; 28: 31-44.
5. Aral N, Aktaş Y. Çocukların televizyon ve diğer etkinliklere harcadıkları sürenin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 1997; 13 :99-105.
6. Işık M. Televizyon ve Çocuk, 6-12 Yaş Arası Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Üzerine Bir Değerlendirme. 1. Baskı, Konya, Eğitim Kitabevi. 2007; 98-115.
7. Akyüz E. Çocuk Hukuku. 2. Baskı, Ankara, Pagem Akademi. 2012;8 9-98.
8. Öztürk C, Karayağız G. Çocuk ve Televizyon. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2007; 10(2): 81-5.
9. Özdemir O, Özdemir PG, Kadak MT, Nasıroğlu S. Kişilik Gelişimi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 2012; 4(4): 566-89.
10. Trawick-Smith J. Erken Çocukluk Döneminde Gelişim. 5. Baskı, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık. 2914; 226-54, 295
11. Elden M. Reklamın Çocuklar Üzerindeki Etkilerinin Fiziksel, Zihinsel, Psikolojik ve Toplumsal Gelişimleri. 1. Baskı, İstanbul, RTÜK Yayınları. 2003: 68.
12. Tokgöz O. Temel Gazetecilik. 4. Baskı, Ankara, İmge Yayınevi. 2003: 88.
13. Çaplı B. Çocuk ve Televizyon. Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı. 1996; 12: 1334.
14. Çakmak A. Anaokulu çocuklarının televizyon, kitap, bilgisayar ve oyuncaklarla geçirdikleri zamanın niteliğinin incelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2015; 14(2): 513-34.
15. İnceoğlu YG, Akıner Y. Medya ve Çocuk Rehberi. 1. Baskı, Konya, Eğitim Kitabevi Yayınları. 2008; 105-8.

16. Akkuş SY, Yılmaz Y, Şahinöz A, Sucaklı İA. 3-60 Ay arası çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının incelenmesi. Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal. 2015; 1: 351-60.
17. TÜİK. Yıllara, Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus, Genel Nüfus Sayımları. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, 29.01.2016.
18. Milli Eğitim Temel Kanunu. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html, 2016.
19. TÜİK. Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Mikro Veri Seti (Kesit) 2012. http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_2012/turkce/metaveri/siiniiflamalar/index.html, 2016.
20. Türkent E. Okul öncesi dönem çocuklarının televizyondan etkilenmeleri konusunda anne ve öğretmen görüşleri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı/ Okul Öncesi Eğitimi Programı, Burdur, Yüksek Lisans Tezi, 2012; 70-71.
21. TÜİK. Seçilmiş Göstergelerle Samsun. <http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/SAMSUN.pdf>, 2013.
22. TÜİK. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, 2015.
23. Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim. http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2012_2013.pdf, 2013.
24. Lapierre MA, Piotrowski JT, Linebarger DL. Background television in the homes of US children. Pediatrics. 2012; 130(5): 839-46.
25. Christakis DA, Zimmerman FJ, DiGiuseppe DL, McCarty CA. Early television exposure and subsequent attentional problems in children. Pediatrics. 2004; 113(4): 708-713.
26. Arslan F, Ünal AS, Güler H, Kardaş K. Okul çağı çocuklarının televizyon izleme alışkanlıklarının incelenmesi. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni. 2006; 5(6): 391-401.
27. Johnson L, Chen TA, Hughes SO, O'Connor TM. The association of parent's outcome expectations for child TV viewing with parenting practices and child TV viewing: an examination using path analysis. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity. 2015; 12(1): 1-9.
28. Centerwall BS. Television and violence: the scale of the problem and where to go from here. Jama. 1992; 267(22): 3059-63.

29. Cesur S, Paker O. Televizyon ve Çocuk: Çocukların Televizyon Programlarına İlişkin Tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 2007;19(19):106-25.
30. Ertürk YD, Gül AA. *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin*. 1. Baskı, İstanbul, Nobel Yayın Dağıtım. 2006.
31. Nikken P, Schols M. How and why parents guide the media use of young children. *Journal of child and family studies*. 2015;24(11):3423-35.
32. Gülay H. The evaluation of the relationship between the tv-viewing habits and peer relations of preschool children. *International Journal of Academic Research*. 2011; 3(2): 922-30.
33. Yalçın SS, Tuğrul B, Naçar N, Tuncer M, Yurdakök K. Factors that affect television viewing time in preschool and primary schoolchildren. *Pediatrics International*. 2002; 44(6): 622-7.
34. Çelebi E. 4-6 yaş arası çocukların televizyon izleme alışkanlıkları üzerine okul öncesi öğretmenlerin görüş ve tutumları. *Journal of International Social Research*. 2014;7(32):476-85.
35. İspir NB, İspir B. Televizyon programı içeriği dereceleme sembollerinin kullanımı ve ebeveyn yönlendirmesi. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*. 2008; 5(3): 176-83.
36. Özakar S, Koçak C. Kitle İletişim Araçlarından Televizyonun 3-6 Yaş Grubundaki Çocukların Davranışları Üzerine Etkisi. *New/Yeni Symposium Journal*. 2012; 50(1); 31-9.
37. Karakurt N. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların televizyon izleme sıklığına bağlı olarak ailelere ve öğretmenlere verilen danışmanlığın çocukların duygusal ve davranışsal sorunlarına etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Doktora Tezi*, 2015;39.
38. RTÜK. Akıllı İşaretler Nedir?
<https://www.rtukisaretler.gov.tr/AIsaretlerPublic/content?id=1&mid=3>, 2016.
39. Başal HA. 3-6 yaş çocukların günlük yaşamlarında televizyon ve televizyon ile ilgili ana-baba görüşleri. *İletişim Ortamlarında Çocuk Birey Sempozyum, Eskişehir, Bildiri Kitabı*, 1999; 215-41.
40. İnanlı MS. Televizyondaki çocuk programlarının beş-altı yaş çocukları için sözel şiddet ve antisosyal sözcükler içermesi durumunun incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Yüksek Lisans Tezi*, 2009.
41. Özdemir AA, Ramazan O. Çizgi filmlerin çocukların davranışları üzerindeki

- etkisinin anne görüşlerine göre incelenmesi. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 2012; 35: 157-173.
42. İşsever MS. Çizgi filmlerdeki şiddetin ilköğrencileri ile ilişkisi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
43. Can A. Okul öncesi çocuklara yönelik televizyon programları içinde çizgi filmlerin çocukların gelişimine ve iletişimine yönelik etkileri. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Doktora Tezi, 1998.
44. Gülçiçek S, Balcı S. Çocukların televizyondan olumlu yönde etkilenmesini sağlamak için anneye verilen hemşirelik eğitiminin değerlendirilmesi. IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu, İstanbul, 1. İstanbul Çocuk Kurultayı Araştırmalar Kitabı, 2000; 229-34.
45. Dennison BA, Russo TJ, Burdick PA, Jenkins, PL. An intervention to reduce television viewing by preschool children. Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine. 2002; 158(2): 170-178.
46. Bernard-Bonnin AC, Gilbert S, Rousseau E, Masson P, Maheux, B. Television and the 3-to-10-year-old child. Pediatrics. 1991; 88(1): 48-54.
47. Valkenburg PM, Kremar M, Peerers AL, Marseille NM. Developing a scale to assess three styles of television mediation: instructive mediation, restrictive mediation and social covieing. Journal of Broadcasting and Electronic Media. 1999;43(1):52-66.
48. Vandewater EA, Park S, Huang X, Wartella EA. No, you can't watch that, parental rules and young children's media use. American Behavioral Scientist. 2005; 48(5); 608-23.
49. Doğan A, Göker G. Tematik televizyon ve çocuk: İlköğretim öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıkları. National Education. 2012; 194: 5-30.

EK 1:

36 – 72 AY ARASI TÜRK ÇOCUKLARINDA TELEVİZYON İZLEME ALIŞKANLIKLARI VE BUNA ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ ANKET FORMU

Bölüm – 1: Sosyodemografik Özellikler:

1) Çocuğun yaşı (ay olarak):

2) Çocuğun cinsiyet:

3) Çocuğun vücut ağırlığı:

4) Anketi dolduran Kişi: *Anne (...)* *Baba(...)* *Diğer (...)*

5) Anne yaşı:

6) Baba yaşı:

7) Çocuğun temel bakımını yapan kişinin yaşı:

8) Medeni durumunuz: *Evli(...)* *Bekar(...)* *Ayrı yaşıyor(...)* *Boşanmış(...)*

9) Anne eğitim durumu nedir?

Yükseklisans (...) *Üniversite (...)* *Lise (...)* *Ortaokul (...)*

İlkokul (...) *Okur yazar değil (...)*

10) Baba eğitim durumu nedir?

Yükseklisans (...) *Üniversite (...)* *Lise (...)* *Ortaokul (...)*

İlkokul (...) *Okur yazar değil (...)*

11) Anne mesleği? (.....)

12) Baba mesleği? (.....)

13) Anne çalışma durumu nedir?

Tam zamanlı çalışıyor (...) *Yarı zamanlı çalışıyor (...)*

Çalışmıyor (...) *Diğer (...)*

14) Baba çalışma durumu nedir?

Tam zamanlı çalışıyor (...)

Yarı zamanlı çalışıyor (...)

Çalışmıyor (...)

Diğer (...)

15) Ailenin aylık geliri ne kadardır?

1000 TL den az(...)

1000-2000 TL arası(...)

2000-3000 TL arası(...)

3000-4000 TL arası(...)

4000-5000 TL arası(...)

5000 TL den fazla(...)

Düzenli geliri yok(...)

16) Çocuklarınızın yaş ve cinsiyeti (çalışmaya alınan çocuğu ayrıca belirtiniz)?

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

17) Aynı evde yaşayan kişi sayısı nedir? (işaretleyiniz) (.....)

Anne (...)

Baba (...)

Kardeş (sayısını belirtiniz) (...)

Dede (...)

Babaanne (...)

Dede (...)

Anneanne (...)

Hala (...)

Teyze (...)

Amca (...)

Dayı (...)

Bakıcı (...)

Diğer (...)

18) Çocuğunuza kim temel bakım vermektedir?

Anne (...)

Anneanne / Babaanne (...)

Yakın akraba (...)

Özel bakıcı (...)

Komşu (...)

Ana okulu (...)

Kreş (...)

Diğer (.....)

19) Çocuğa sadece annenin temel bakım verdiği süre ne kadardır (doğumdan itibaren ay olarak)? (... ay)

20) Çocuğa temel bakımın verildiği yer neresidir?

Kendi evi (...)   *Ana okulu (...)*   *Kreş (...)*   *Bakıcının evi (...)*

Diğer (.....)

21) Çocuğa temel bakım veren kişinin mezuniyet derecesi nedir?

Yükseklisans (...)   *Üniversite (...)*   *Lise (...)*   *Ortaokul (...)*

İlkokul (...)   *Okuryazar değil (...)*

22) Ebeveyn/ temel bakım veren kişilerden yabancı dil bilen kimlerdir?

Anne (...)   *Baba (...)*   *Bakım veren diğer kişi (...)*   *Yok (.....)*

Bölüm -2: Televizyon İzleme Alışkanlıkları

23) Evinizde kaç adet televizyon var? (.....)

24) Çocuğunuzun kendine ait odası var mı?   *Evet (...)*   *Hayır (...)*

25) Çocuk odasında televizyon var mı?   *Evet(...)*   *Hayır (...)*

26) Çocuğunuz evin hangi bölümünde televizyon izlemeyi tercih eder?

Oturma odası (...)   *Yatak odası (...)*   *Çalışma odası (...)*

Mutfak (...)   *Kendi odası (...)*   *Diğer (.....)*

27) Evde hangi yayın organını kullanıyorsunuz?

Digitürk(...)   *Dsmart (...)*   *Tivibu (...)*   *Uydu yayını (...)*

Diğer (.....)

28) Evinizde internet bağlantınız var mı?   *Evet (...)*   *Hayır (...)*

29) Hafta içi televizyonun açık olduğu süre günlük ortalama kaç saattir?

0-1 saat (...)   *2-4 saat (...)*   *8-12 saat (...)*

1-2 saat (...)   *4-8 saat (...)*   *12 saatten fazla (...)*

30) Hafta sonu televizyonun açık olduğu süre günlük ortalama kaç saattir?

0-1 saat (...)   *2-4 saat (...)*   *8-12 saat (...)*

1-2 saat (...)

4-8 saat (...)

12 saatten fazla (...)

31) Hafta içi çocuğunuzun günlük ortalama televizyon izleme süresi kaç saattir?

0-1 saat (...)

2-4 saat (...)

8-12 saat (...)

1-2 saat (...)

4-8 saat (...)

12 saatten fazla (...)

32) Hafta sonu çocuğunuzun günlük ortalama televizyon izleme süresi kaç saattir?

0-1 saat (...)

2-4 saat (...)

8-12 saat (...)

1-2 saat (...)

4-8 saat (...)

12 saatten fazla (...)

33) Çocuğunuzun günlük televizyon izleme süresinin dağılımını tek başına izleme (T), ebeveynleri ile izleme (E), bakıcı ile izleme (B) veya arkadaş/ kardeşleri (A) ile birlikte izleme olacak şekilde diyagramda tarayarak gösteriniz.

Örnek:

T	T	T	A	A	A	B	B	B	B
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

34) Çocuğunuz en sık günün hangi saatlerinde televizyon izler?

08.00- 10.00 arası (...)

10.00-12.00 arası (...)

12.00-14.00 arası (...)

14.00-16.00 arası (...)

16.00-18.00 arası (...)

18.00-20.00 arası (...)

20.00-22.00 arası (...)

22.00-24.00 arası (...)

35) Çocuğunuzun diğer teknolojik aletleri (bilgisayar / akıllı telefon / tablet) günlük kullanma süresi nedir?

Kullanmaz (...)

0-1 saat (...)

1-2 saat (...)

2 saat ve üzeri (...)

36) Çocuğunuzun günlük ortalama uyku süresi kaç saattir?(... saat)

37) Çocuğunuz evde bulunduğu günlerde gündüz uyur mu?

Televizyondan bağımsız olarak her zaman uyur. (...)

Televizyon kapalı ise uyur. (...)

Sadece uykusu olduğu günlerde uyur. (...)

Televizyondan bağımsız olarak hiçbir zaman uyumaz. (...)

38) Çocuğunuzun gün içerisinde evde aktiviteler için zaman dağılımını diyagramda örnekteki gibi gösteriniz.

Kreş/anaokulu (K), televizyon izleme (T), oyun oynama (O), diğer medya araçları ile zaman geçirme (M), diğer aktiviteler (D)

Örnek:

K	T	T	O	O	O	M	M	M	M
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

39) Çocuğunuz ne zaman TV izlemeyi tercih eder?

Her zaman (...)

Anne/bakıcı iş yaparken (...)

Yemek yerken (...)

Uyumadan önce (...)

Diğer (...)

40) Evde bulunduğu zamanlarda aşağıdaki aktiviteleri çocuğunuzun tercih etmesine göre sıralayınız?

Kendi başına oyun oynama (...)

TV izleme (...)

Grup ile oyun oynama (...)

Masal dinleme (...)

Anne/bakıcı ile oyun oynama (...)

Faaliyet yapma (boyama,

kağıt kesme vb) (...)

Diğer (açıklayınız) (...)

41) Çocuğunuz genel olarak kiminle birlikte televizyon izlemeyi tercih eder? Sıralayınız.

Tek başına (...)

Anne ile birlikte (...)

Baba ile birlikte (...)

Bakıcısı ile birlikte (...)

Kardeşleri ile birlikte (...)

Akranları ile (...)

42) Çocuğunuzun izlediği televizyon programı seçimine kim karar verir?

Çocuk tek başına (...)

Çocuk ve ebeveyn birlikte (...)

Ebeveyn tek başına (...)

Çocuk ve bakıcısı birlikte (...)

Bakıcı tek başına (...)

Diğer (.....)

43) Televizyon kapatılınca çocuğunuzun tepkisi nasıl olur?

Kızar, açılıncaya kadar ağlar (...)

Kızar, bir süre ağlar (...)

Kızar (.....)

Önemsemez (...)

Farkına varmaz (...)

44) Çocuğunuz genel olarak hangi tür televizyon programlarını izlemeyi tercih eder? (1, 2 ve 3 olarak sıralayalım.)

Çizgi filmler (...)

Çizgi film dışı çocuk programları (...)

Belgeseller (...)

Yerli filmler/diziler (...)

Yabancı filmler/diziler (...)

Yarışma programları (...)

Müzik- eğlence programları (...)

Spor programları (...)

Reklamlar (...)

Diğer (açıklayınız.....)

45) Televizyonda erişkin programları açık olduğunda çocuğunuz nasıl davranır?

Birlikte izleriz. (...)

Kanalı değiştirmemizi ister. (...)

Aynı ortamda başka bir şeyle ilgilenir. (...)

Farklı bir ortama geçer. (...)

Diğer (...)

46) Çocuğunuz evde yabancı dilde televizyon yayını izler mi? *Evet (...)* *Hayır (...)*

47) Sorunun cevabı evet ise gün içinde yabancı dilde televizyon izleme toplam televizyon izleme süresinin ne kadarıdır? (1/10 ile 10/10 arasında bir oran belirtiniz.) (...)

48) Çocuğunuz çizgi film kahramanlarına ait amblemli oyuncak veya giysi istiyor mu?

Her zaman (...)

Nadiren (...)

Genellikle (...)

Hiçbir zaman (...)

49) Evinizde sevilen çizgi film karakterlerine ait obje (oyuncak/ çanta/ bardak/ giysi vs.) bulunur mu?

Çok (...)

Biraz (...)

Az (...)

Hiç yok (...)

50) Çocuğunuz izlediği çizgi film karakterlerini taklit ediyor mu?

Her zaman (...)

Genellikle (...)

Nadiren (...)

Hiçbir zaman (...)

51) Çocuğunuzun izlediği çizgi filmlerden örnek aldığı hayali bir kahramanı var mı?

Evet (...)

Hayır (...)

Bilmiyorum (...)

52) Evinizde televizyon izleme ile ilgili belirlediğiniz kurallar var mı? *Evet (...)*

Hayır (...)

53) Cevabınız evet ise bu kurallara uyma oranını (siz ve çocuğunuzun) derecelendirir misiniz?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

54) Evde televizyonu genellikle ilk kim açar?

Anne-baba (...)

Kardeşler (...)

Bakıcı (...)

Çocuğun kendisi (...)

Diğer (...)

55) Çocuğunuzun izlediği televizyon programlarındaki iyi davranışları örnek aldığını düşünüyor musunuz?

Her zaman (...)

Genellikle (...)

Nadiren (...)

Hiçbir zaman (...)

56) Çocuğunuzun izlediği televizyon programlarındaki kötü davranışları örnek aldığını düşünüyor musunuz?

Her zaman (...)

Genellikle (...)

Nadiren (...)

Hiçbir zaman (...)

57) Televizyon izlemenin, çocuğunuzun dil gelişimi ve kelime hazinesi üzerine nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?

Kesinlikle olumlu (...)

Genellikle olumlu (...)

Kesinlikle olumsuz (...)

Genellikle olumsuz (...)

Etkisi yok (...)

58) Çocuğunuzla izleyeceğiniz programı izlerken başlangıçta çıkan uyarı işaretlerini (RTÜK- akıllı işaretler) dikkate alır mısınız?

Her zaman dikkat ederim. (...)

Nadiren dikkat ederim. (...)

Sıklıkla dikkat ederim. (...)

Dikkat etmem. (...)

59) Televizyonunuzda şifre var mı?

Yok (...)

Açılış / kumanda şifresi (açıldıktan sonra tüm kanallara ulaşılabilir) (...)

Kanal şifresi (belirli kanallar kapalı) (...)

Diğer (açıklayınız) (...)

60) Anne-baba veya çocuğun temel bakımın yapan kişi(ler) televizyon izlemeyi ödül olarak kullanır mı?

Hiçbir zaman kullanmaz. (...)

Genellikle kullanır. (...)

Nadiren kullanır. (...)

Her zaman kullanır. (...)

61) İzlenen programların çocuğun sosyal becerilerini geliştirmede, toplumsal kuralların öğrenilmesinde etkisini nasıl buluyorsunuz?

Kesinlikle olumlu (...)

Genellikle olumsuz (...)

Genellikle olumlu (...)

Kesinlikle olumsuz (...)

62) Çocuğunuzu nasıl tanımlarsınız?

Çekingen (...)

Yaramaz (...)

Sakin / uslu (...)

Hiperaktif (...)

Sosyal / aktif (...)

Hırçın / agresif (...)

Diğer (.....)

63) Çocuğunuzun doktor tanımlı bir hastalığı var mı ?

Yok (...)

Var (belirtiniz) (.....)

